

' અ રહ ' એટલે નથી જાનો કંઈ પણ પદાર્થ જેમનાર્થ
 અથવા ' અ રહ ' એટલે જેમને પુત્રકલથ તથા ધન અ
 દિકની પ્રાપ્તિ નથી એવા, અથવા ' અ રહ ' એટલે અ
 ત્માસંબંધિ ગુણોના સમૂહનો જેમણે ત્યાગ કર્યો ન
 એવા શ્રીવીતરાગ દેવ, તથા ' સુગુરુ ' એટલે શુદ્ધ અ
 ચાર વિચારવાળા, શોભાયમાન જ્ઞાનસહિત સંયમક્રિયા
 ધરનારા, ધર્મશાસ્ત્રનો સદુપદેશ આપી અનેક ભવ્યલં
 કોને સન્માર્ગે ચડાવી સંસારસમુદ્રથી પાર ઉતારના
 એવા ઉત્તમ ગુરુ, તથા ' સુધ્ધ્યં ધમ્મં ' એટલે ૧૫૯
 મેલથી રહિત થયેલો, તથા સમ્યક્ત્વ વિનય અને ૬૫
 રૂપી છે મૂલ જેનું એવો શ્રી વીતરાગપ્રભુએ પ્રરૂપેલો,
 દુર્ગતિમાં પડતા પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરનારો ધર્મ,
 ' પંચ નવકારો ' એટલે અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ૩
 ધ્યાય અને સાધુ એ પાંચ પરમેષ્ઠિપ્રતે કરેલો નમસ્કાર
 અર્થાત્ અરિહંત દેવ, સુગુરુ, શુદ્ધ ધર્મ અને પાંચ
 ઇષ્ટપ્રતે કરેલો નમસ્કાર, એ ચારે પદાર્થો ' વન્ન
 એટલે ધન્ય અર્થાત્ પુન્યવંતપ્રાણીઓના તથા ' કય
 ણં ' એટલે કૃતાર્થ પ્રાણીઓના અર્થાત્ જે પ્રાણીઓ
 નિદ્રા રાગદ્વેષ તથા મોહરૂપી ગાંઠને ભેદીને નિર્મલ

क्त्ववान् थया छे, तेओना 'हिययम्मि' एटले हृदयने विपे अर्थात् अंतःकरणने विपे 'निरंतरं' एटले अंतर-रहित अर्थात् हमेशा 'वसइ' एटले वसे छे. एथी पापी दरिद्रि तथा मिथ्यादृष्टिओना हृदयनेविपे तेओनों वास थतो नथी, एम सूचन थयुं. ॥ १ ॥

भावार्थः—धन्य अने कृतार्थ प्राणीओना हृदयने विपे सुदेव, सुगुरु, शुद्ध धर्म तथा पंचपरमेष्टिनम-स्कार, ए चार पदार्थो निरंतर वास करीने रहे छे, परंतु बीजाना हृदयमां वास करता नथी. ॥ १ ॥

पोताथी कइ न बने तो छेवटे श्रीअरिहंत देवनुं आराधन करवानो उपदेश आपे छे—

जइ न कुणसि तवचरणं । न पढसि
गुणसि देसि नो दाणं ॥ ता इत्थियं न
सक्किसि । जं देवो इक्क अरिहंतो ॥ २ ॥

अर्थः—'जइ' एटले जो 'तव चरणं' एटले छ प्रकारनो अभ्यंतर तप, तथा छ प्रकारनो बाह्य तप, एम मळी चार प्रकारनो तप, तथा सतर भेदवाळुं चारित्र 'न कुणसि' एटले तुं करवाने शक्तिवान न थतो हो-

य, तेमज ' न पढसि ' एटले सूत्र, तथा प्रकण्णआदिक
 न जाणी शकतो होय, तेमज ' न गुणमि ' एटले पूर्वे
 मणेला सूत्र अथवा प्रकरणादिकतुं मनन अथवा विचार
 न करी शकतो होय, तेमज ' देसि नो दाणं ' एटले
 सुपात्र मुनिमहाराजादिकने आहारादिकतुं दान न देइ
 शकतो होय ' ता ' एटले तो पण ' इत्तियं न सक्किसि'
 एटले आटलुं पण कार्यं शुं तुं करी शकतो नथी? ते
 कार्यं शुं? ते कहे छे--' जं देवो इक्क अरिहंतो ' एटले
 जे देव तो मात्र एक अरिहंतज मारे आराधवा योग्य
 छे. उपलक्षणथी सुगुरु तथा जिनभाषित धर्मज मां
 आराधवा लायक छे. ॥ २ ॥

भावार्थः—हे भव्य प्राणी ! कदाच तुं तप तर्प
 शकतो न हो, चारित्र पाळवाने अशक्त हो, भणी : ण
 शकतो न हो, तथा दान पण देइ शकतो न हो
 पण एक अरिहंत देवतुं सुगुरुतुं तथा जिनधर्मतुं तुं
 राधन कर? ॥ २ ॥

संसारना सर्व दुःखोगो विनाश करनार मात्र
 वीतरागप्रभुए प्ररूपेलो धर्मज छे, वीजो कोइ नथी,
 म हवे जणावे छे—

તેની મુખ વેદના માટે જો કલ્પ કરે, તે વળે દુરમાં
મળામ કલ્પે, જો નવે ન પાવવું આવડે, મુખ મળે
અર્થે નહીં, ॥ ૩ ॥ ૧૬૦ ॥ ૧૭૦ ॥ ૧૮૦ ॥ ૧૯૦ ॥ ૨૦૦ ॥
અ પુણિ કહે છે.

દેવોદિ દાણવેદિ ચ । મૃતો મૃત્યાઓ
રમિઓ કોઈ ॥ દદકયજિણમમ્મતા ।
વહુ અવિ અજગમયં પત્તા ॥ ૪ ॥

અર્થ: ' દેવોદિ ' એટલે વૈષ્ણવિકાદિક દેવો
તેમજ ' દાણવેદિ ચ ' એટલે અસુરો, ' મૃત્યાઓ ' એ-
ટલે મરણથી ' રમિઓ ' એટલે વચાવ્યો હોય એમ
' કોઈ મૃતો ' કહેતાં કોટપણ પ્રાણી જં. માંભક્તવામાં
આવ્યો છે? અર્થાત્ દેવો અથવા દાનવો કોટ પળ
પ્રાણીને મરણથી વચાવ્યો હોય, એવું વીલકુલ માંભક્ત-
વામાં આવ્યું નથી. પરંતુ ' દદકયજિણમમ્મતા ' એ-
ટલે જેઓ જિનેશ્વરપ્રભુ પ્રરૂપેલું મુદેવ, મુગુરુ તથા
શુદ્ધ ધર્મને ધારણ કરવારૂપ પોતાનું સમ્યક્ત્વ દદક ક-
રેલું છે, અર્થાત્ જેઓ મિથ્યાત્વરૂપી મોહનો નાશ
કરેલો છે, એવા ' વહુ અવિ ' એટલે ઘણા ભવ્ય પ્રાણીઓ

અવગમનં પના ' ઇટલે અવગમસ્વજાને પામ્યા છે,
 મન્ પના પના જીવો ગ્રાધનું મોક્ષમુક્ત મેઝની પ્રત્યા
 . ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ:-કોઈ પણ પ્રાણીને દેવો અથવા દાનવો
 પત્ની સ્ત્રીઓ હોય છું ક્યાંય પણ જીવો સાંભળ્યા-
 આવું નથી, પરંતુ સમ્યક્ત્વ પામીને પના જીવો
 ધર્માની થયા છે. ॥ ૪ ॥

સમ્યક્ત્વ મર્વ મુખાંનું કારણ છે. તથા મિથ્યાત્વ
 રૂ દુઃખો અને અનર્થાંનું કારણ છે, એમ જાણવા છતાં
 મર્વ પ્રાણીઓ મિથ્યાત્વનો ગ્રામટં ત્યાગ કરતા
 થી? તે દષ્ટાંતપૂર્વક કતાવે છે—

જહ્ કુવિ વેસારત્તો । મુસિજ્જમાણોવિ
 મન્નણ દ્વરિસં ॥ તહ મિત્થવેસમુસિઆ ।
 ગયંપિ ન મુણંતિ ધમ્મનિર્હિ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-' જહ ' ઇટલે જેમ ' વેસારત્તો ' ઇટલે
 ઈન્દ્રિયના વિષયમુક્તી અભિગ્રાપાર્થી વેશ્યામાં અર્થાત્
 નિકાર્થીમાં આસન્ન થયેલો છું ' કુવિ ' ઇટલે કો-
 ણ પુરુષ ' મુસિજ્જમાણોવિ ' ઇટલે હુંડાનો થકો પણ

અર્થાત્ તે વેશ્યાસ્ત્રી તે લંપટ પુરુષનાં ધન વસ્ત્ર આભૂષણ
 શાદિક સઘળું હરણ કરી લે તો પણ તે મૂર્ખ ' હરિસં
 મન્નણ ' એટલે પોતાના હૃદયમાં આનંદ માને છે. અર્થાત્
 વિપયવાસનાની તૃષ્ણાથી પોતાનું સર્વસ્વ ગુમાવી દરિદ્રી
 થવા છતાં પણ પોતે હર્ષ માને છે. ' તહ ' એટલે તેવી
 રીતે ' મિત્થવેસમુસિઆ ' એટલે મિથ્યાત્વરૂપી વેશ્યાથી
 ઠગાવેલા અર્થાત્ ભુંટાવેલા પ્રાણીઓ ' ગયંપિ ધમ્મનિ-
 હિં ' તદ્દ થયેલા એવા પોતાના ધર્મરૂપી નિધાનને ' ન
 મુણંતિ ' એટલે જાણી શકતા નથી. અર્થાત્ મિથ્યાત્વ-
 રૂપી વેશ્યાના યોગથી પોતાનું સમ્યક્ત્વરૂપી ધન ગુમા-
 વાય છે, છતાં પણ તે હકીકત તે મૂઢ પ્રાણીઓ જાણ
 શકતા નથી. ॥ ૫ ॥

ભાવાર્થ:—જેમ વેશ્યાસક્ત પુરુષ પોતાનું સર્વસ્વ
 ગુમાવ્યા છતાં પણ આનંદ માને છે, તેમ મિથ્યાત્વમ
 શ્રાસક્ત થયેલા પ્રાણીઓ પોતાના ધર્મરૂપી ધનનો વિ-
 નાશ થતો જાણી શકતા નથી. ॥ ૫ ॥

મિથ્યાત્વી જીવો પોતાના ધર્મરૂપી નિધાનનો નાશ
 થતો જાણતા નથી, એ હકીકત પાંચમી ગાથામાં સા-
 ન્યયોગે કરી, ફરી એવાજ ભાવાર્થવાળી હકીકત નીચે

જિણિંદધમ્માહિગારમ્મિ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—‘ લોયમ્મિ ’ એટલે આ જગતમાં ‘ નાયં ’
 ૧વી રીતનો ન્યાય પ્રવર્તી રહેલો છે. કેયીરીતનો ન્યાય
 વર્તી રહેલો છે? તે કહે છે—‘ કહ્યાવિ ’ એટલે કદા-
 પણ, અર્થાત્ કોઈ પણ સમયે ‘ કુલકમમ્મિ ’ એટલે
 લક્ષ્મ અર્થાત્ વંશપરંપરાથી ચાલ્યો આવતો જે આચા-
 તે આચારની અવેક્ષાએ કરીને ‘ રાયનીઈ ન ’ એટલે
 જનીતિ પ્રવર્તતી નથી, ‘ પુણ ’ એટલે તો પછી ‘ તિલોય-
 હુણો ’ એટલે સ્વર્ગ, મર્ત્ય અને પાતાલરૂપ ત્રણ લોક-
 ૧ સ્વામી એવા ‘ જિણિંદ ’ એટલે જિનેશ્વરપ્રભુ, તેઓ-
 ૧ ‘ ધમ્માહિગારમ્મિ ’ એટલે ધર્મરૂપી અધિકારનેવિષે
 ‘ કિં ’ એટલે તે પ્રવૃત્તિ કેમજ હોઈ શકે? અર્થાત્ વંશપ-
 રાથી ચાલ્યો આવતો પોતાનો કુલાચાર અવગ્ય પા-
 તોજ, પછી તે સારો હોય, અથવા નરસો હોય તોપણ
 નો બિલકુલ તિરસ્કાર કર્યો નહીં, એવી કાંઈ રાજની-
 તે હોઈ શકતી નથી. કારણકે જો એવા પ્રકારની રાજ-

अर्थः—‘ जिणवयणवियन्नूणवि ’ एटले श्रीजिने-
 धरप्रभुना वचनोने विशेष प्रकारे जाणनारा एवा ‘ जी-
 राणं ’ एटले केटलाक जीवोने पण कुगुरुआदिकना सं-
 योगथी तथा कदाग्रहना योगथी ‘ जं ’ एटले ज्यारे
 ‘ भवविरई ’ एटले आ संसारथी निवृत्ति, अर्थात् आ सं-
 साररूपी अपार महासागरथी तरीने अक्षयसुखरूप मो-
 क्षनी प्राप्ति ‘ न होइ ’ एटले थइ शकती नथी, ‘ ता’
 एटले त्यारे ‘ भित्थत्तहयाण ’ एटले मिथ्यात्वथी
 हणायेला, अर्थात् मिथ्यात्वरूपी चोरे सम्यक्त्वरूप धन
 लुंटी लेवाथी हतप्राय थयेला, एवा ‘ अन्नूणं ’ एटले अ-
 ज्ञानी जीवोनी ‘ पासंमि ’ एटले पासे ‘ कह अवि ’ एटले
 केम संसारनिवृत्ति थाय? अर्थात् तेवा अज्ञानी जीवो
 आ संसारथी निवृत्त थइ शकता नथी. ॥ ८ ॥

भावार्थः—केटलाक जिनागमना जाणनारा मनु-
 ष्योने पण कुगुरुना संगमथी तथा कदाग्रहना योग-
 थी ज्यारे संसारथी निवृत्ति थइ शकती नथी,
 त्यारे मिथ्यात्ववडे हणायेला जे अज्ञानी जीवो, ते-
 ओने तुरतमां आ संसार थकी निवृत्ति क्यांथीज
 थइ शके? कारण के कर्मरूपी महानिविड बंधन

જોડવા માટે તે મિથ્યાત્વી અજ્ઞાની પ્રાણીઓ ચારિ
ર્મ પાળી શકતા નથી, અને ચારિત્રધર્મ ^{પેલવ્ય}
વેના સંસારથી નિવૃત્તિ થઈ શકતી નથી. ॥ ૮ ॥

એવી રીતે પૂર્વે વર્ણવેલી ગાથામાં વિરતિનું ^{દે}
ચારિત્રનો પ્રાપ્તિનું દુર્લભપણું દેખાડયું. હવે તે અવિરતિ
જીવોને જોડીને વિરતિયુક્ત જીવોના હૃદયમાં કેવો વિ
ચાર પ્રગટ થાય છે? તે હવે પછીની નીચે ^{ગાથા}
ગાથામાં દર્શાવે છે—

વિચ્યાળં અવિરણ । જીવે દદ્દૂળ હોઈ
મગતાવો ॥ હા હા કહ ભવકૂવે ।
બુઢુંતા પિચ્છ નચ્છાંતે ॥ ૯ ॥

અર્થ:—“ અવિરણ ’ એટલે અવિરતિ જીવો,
અર્થાત્ જે જીવો પ્રાણાતિપાતઆદિક અટારે પ્રકારનાં
પાપમ્થાનોને સેવી રહેલા છે, તથા જિનેશ્વરપ્રભુએ પ્ર
રૂપેલા કોડપણ પ્રકારનાં વ્રતનિયમોને સેવતા નથી,
મંદ્રા અવિરતિ ‘ જીવે ’ એટલે જીવોને ‘ દદ્દૂળ ’ એટલે
જોડીને ‘ વિચ્યાળં ’ એટલે વિરતિવાંછા જીવોને, અર્થાત્
જે જીવો સર્વ પ્રકારનાં પાપમ્થાનકોથી વિરમેલા છે, તથા

भावायः आ संसारमां आरम्भि एतलें मित्रा
जीवने जोडने तवारी जीतिना मनमां एरो मों
उपजे ले के, अग्ने ! आ मित्रा मित्राणी जी
संसारस्त्री समुद्रमां वृक्षा छां पण गोवाना मन
केम आनंद मानी रहेला हजे ! ॥ ९ ॥

मय प्रकाशनां पापानं फल तो कटवुंज होय !
तेमां पण मिथ्यात्वस्त्री पापनं फल अत्यंत दुष्ट
ते हवे देखाडे ले—

आरंभजम्मि पावे । जीवा पावंति
तिख्खदुख्खाइं ॥ जं पुण भित्थत्तलवं ।
तेणं न लहंति जिणवोहिं ॥ १० ॥

अर्थः—‘आरंभजम्मि’ एटले जंथी करीने जीवा
नी हिंसा थाय, अथवा जेथी जीवने बीजो को
पण प्रकारनो उपद्रव थवारी पीडा थाय, एवा आ
रंभनां कार्यो करवावडे उत्पन्न थयेलां ‘पावे’ एटले
पापोवडे करीने ‘जीवा’ एटले आ संसारमां परिश्र-
मण करता जीवो ‘तिख्खदुख्खाइं’ एटले तीक्ष्ण दुः-
खोने ‘पावंति’ एटले पामे ले. अर्थात् जीवहिंसाआ-

इक आरंभना कार्यो करवाथी जीवो आ लोकमां पण
 दुःख पामे छे, तेमज परलोकमां पण उत्पन्न थइने स-
 न न थइ शके एवी अत्यंत तीव्र वेदनावाळां दुःखो
 पामे छे, परंतु तेवां पापोथी अति कष्ट सहन करता
 एका पण कदाचित् कोइक जीवो सम्यक्त्व मेळवी शके
 छे, ' पुण ' एटले परंतु ' जं मिथ्यत्तलवं ' एटले जो
 मिथ्यात्वनो लेश मात्र पण जीवने आवीने वळगे, अ-
 र्यात् जिनेश्वर प्रभुए प्ररूपेला आगमोथी विपरीत प्र-
 रूपणा करवारूप किंचित्मात्र मिथ्यात्वनी पण जो जी-
 वने प्राप्ति थाय तो ' तेणं ' एटले ते मिथ्यात्वनी वास-
 नावडे करीने ते जीव ' जिणवोहिं ' एटले जिनेश्वर-
 प्रभुए प्ररूपेला सम्यक्त्वरूपी बोधिवीजने ' न लहंति '
 एटले ते मेळवी शकतो नथी, अर्थात् कुगुरुनावच नोथी
 मिथ्यात्वनी वासनाना योगवडे अंध थयेलो प्राणी
 भवांतरमां पण बोधिवीजरूप सम्यक्त्व पामी शकतो
 नथी, ॥ १० ॥

भावार्थः—आरंभादिकथी अनेक प्रकारनां पापो
 करवा छतां पण प्राणीओने ते भवमां अथवा परभवमां
 पण कदाच शुभपरिणामना योगवडे सम्यक्त्वनी प्राप्ति

થઈ શકે છે. પરંતુ જે પ્રાણીઓના હૃદયમાં
 દિકના સંગથી લેશમાત્ર પણ મિથ્યાત્વની વાસના
 ત્પન્ન થાય છે, તે પ્રાણીઓ ભવાંતરમાં પણ
 રૂપી સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ કરી શકતા નથી. ॥ ૧૦ ॥

જિનેશ્વરપ્રભુએ પ્રરૂપેલાં આગમોથી જે ઉત્સૂત્ર
 રૂપણા કરવી, તેજ મિથ્યાત્વ છે, એમ હવે
 દેખાડે છે—

જિણવરઆણાભંગં ।

ઉમ્મગ્ગઉસ્સુત્તલેસદેસણઓ ॥

આણાભંગે પાવં ।

તા જિણમયં દુક્કરં ધમ્મં ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—‘ ઉમ્મગ્ગઉસ્સુત્તલેસદેસણઓ ’ એટલે ઉ-
 ન્માર્ગ સેવવાથી તથા ઉત્સૂત્રનો લેશમાત્ર પણ પ્રરૂપવાથી,
 અર્થાત્ ઉન્માર્ગ એટલે આત્માના ક્ષાયોપશમિક ભાવનો
 ત્યાગ કરીને કર્મોના ઉદયિક ભાવનું જે સેવન કરવું
 તે ઉન્માર્ગ સેવન કહેવાય, તથા ઉત્સૂત્ર એટલે વીતરાગ
 પ્રભુએ પ્રરૂપેલાં આગમોના વચ્ચનોથી વિપરીતપણે જે વો-
 લનું તે ઉત્સૂત્રપ્રરૂપણ કહેવાય, એવી રીતનો લેશમાત્ર

જિનેશ્વરપ્રભુની આજ્ઞામુજવનું વર્તન છોડીને જે ધર્મક્રિયા કરવી, તે ધર્મક્રિયા પાપરૂપી ફલને દેનારી થાય છે, તે હવે દેખાડે છે—

જિણવરઆણારહિયં ।

વઢ્ઘારંતાવિ કેવિ જિણદવ્વં ॥

બુઢ્ઢંતિ ભવસમુદ્દે ।

મૂઢા મોહેણ અન્નાણી ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:—‘ જિણવરઆણારહિયં ’ એટલે જિનેશ્વરપ્રભુ આજ્ઞાથી રહિત, અર્થાત્ જિનેશ્વરપ્રભુએ જે મુજવ અં આપેલી છે, તે મુજવ નહીં વર્તનારા એવા ‘ કેવિ ’ એ કેટલાક મનુષ્યો ‘ જિણદવ્વં ’ એટલે જિનેશ્વરપ્રભુસંબંધી દ્રવ્ય, અર્થાત્ જિનમંદિર અથવા જિનપ્રતિમાના ઉપયોગમાટેનું દ્રવ્ય, એટલેકે જિનમંદિર વંધાવવામાટે ઉપયોગમાં લેવાનું દ્રવ્ય, અથવા પ્રાચીન જિનમંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવવામાટે ઉપયોગમાં લેવાનું દ્રવ્ય, અથવા જિનપ્રતિમાના આભૂષણો આદિક વનાવવામાટે ઉપયોગમાં લેવાનું દ્રવ્ય, અથવા પ્રાચીન જીર્ણજિનપ્રતિમાઓનો ફરીને તેપર લેપઆદિક કરવામાટે ઉપયોગમાં લે-

તાનું દ્રવ્ય, અર્થાત્ એવી રીતના દેવદ્રવ્યને ‘ વદારંતા-
 વે ’ એટલે વધારતાયકા પણ, અર્થાત્ જિનેશ્વરપ્રભુએ
 તે જે પાપમય વ્યાપારાદિકનો નિવેશ કરેલો છે, એવા
 તાપમય વ્યાપારાદિક કરીને, અથવા હિંસાઆદિક દુ-
 કર્મો કરનારા મનુષ્યોને વધારે વ્યાજના લોભે તે દે-
 વદ્રવ્ય વ્યાજુ ધીરીને તેની વૃદ્ધિ કરતાયકા પણ ‘ મૂ-
 ઢા ’ એટલે તે મૂઢ અર્થાત્ વૃદ્ધિહીન તથા ‘ મોહેણ અ-
 ન્યાણી ’ એટલે મોહદશાને વશ થવાથી અજ્ઞાનરૂપી અં-
 ધકારથી અંધ થયેલા મનુષ્યો ઉલટા ‘ ભવસમુદ્દે ’ એ-
 ટલે આ સંસારરૂપી મહાસાગરમાં ‘ ઘુટ્ટંતિ ’ એટલે ઘુટે
 છે. અર્થાત્ તેઓ મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિ કરી શકતા નથી,
 પરંતુ ચતુર્ગતિરૂપી સંસારમાં જ પરિભ્રમણ કરતાયકા દુઃ-
 સ્વજ સહન કરે છે. ॥ ૧૨ ॥

માત્રાર્થ:—જિનેશ્વરપ્રભુની આજ્ઞાથી ઉલટા ચાલીને
 જે મનુષ્યો દેવદ્રવ્યની પણ વૃદ્ધિ કરે છે, તે અજ્ઞાની
 મૂર્ખો મોહને વશ થયાયકા સંસારસમુદ્રમાં ઘુટે છે. અ-
 ર્થાત્ દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કરવારૂપ ધર્મકાર્ય કરનારા મનુ-
 ષ્યો પણ જો તે વૃદ્ધિ કરવામાં જિનાજ્ઞાથી વિરુદ્ધ વર્તન
 કરે, તો તેવું ધર્મનું કાર્ય કરનારા પણ તે અજ્ઞાની મૂ-

नेने आ संसारसमुद्रमां बुडवुंज पडे छे. कारणके देव-
 व्यथी अंगारकर्मादिक पापव्यापार पोते करवाथी अ-
 वा कोइनी पासे कराववाथी, अथवा देवद्रव्यवडे गृ-
 हादिक स्थावर मीलकत खरीद करीने तेवी मीलकत हिं-
 सक कार्य करनारा मनुष्योने भाडे आपवाथी, अथवा
 धारे व्याजनी आशाए पापकार्य करनारा मनुष्योने ते
 देवद्रव्यनी रकम धीरवाथी, तेमज जिनमंदिरमां काम
 करनारा सुतार कडीयाआदिकनी व्याजवी रोजीमां ठ-
 गाइ करी कापकूप करवाथी, अथवा कोइ पण बीजी
 रीते वंचना करी देवद्रव्यनी वृद्धि करवी, ए जिनेश्वरप्र-
 भुनी आज्ञाथी विरुद्ध छे. अने तेचां विरुद्ध वर्तनथी
 जीवने आ अपार भवसागरमां भ्रमण करवुं पडे छे.
 हवे जे मनुष्य उपदेश सांभळवाने लायक नथी, ए
 वा मनुष्यने उपदेश आपवो नही, ते देखाडे छे-

कुग्गह्गह्गहियागं ।

मुखो जो देइ धम्मउवएसं ॥

सो चम्मासिकुक्कुर-

वयणम्मि खिवेइ कप्पूरं ॥ १३ ॥

કનું ભોજન આપવું, તે જેમ નિર્થક છે, તેમ કદાચ માણસને ધર્મોપદેશ આપવો નકામો છે, કેમકે તે કદાચ ગ્રહી મનુષ્ય પોતાનો કદાચ છોડીને કોઈ પણ ધર્મનો માર્ગ સ્વીકારતો નથી. એટલે યોગ્ય અર્થ જોડીને, તેને ધર્મોપદેશ આપવો સાર્થક છે. ॥ ૧૩ ॥

ભાવાર્થ:—જે મુઘ્ધ ધર્મગુરુઓ કદાચગ્રહરૂપી શાંતિને વશ થયેલા મનુષ્યોને ધર્મોપદેશ આપે છે, તે અર્થાત્ત્વમય મલીન પદાર્થોનું ભક્ષણ કરનારા કુતરાને ત્તમ ઘેવરઆદિકનું ભોજન આપવાસરસું કરે છે. ॥૧૩॥

શુદ્ધ ઉપદેશ આપનાર ગુરુનો ક્રોધ પણ ફાયદાકારક છે, અને ઉત્સુક પ્રરૂપનાર એટલે અશુદ્ધ ઉપદેશ આપનાર ગુરુની ક્ષમા પણ નુકશાનકારક છે, તે દેખાડે

રોસોવિ સ્વમાકોસો ।

મુત્તં ભાસંતયસ્સ ધન્નસ્સ ॥

ઉસ્સુત્તેણ સ્વમાવિ ય ।

દોસમહામોહઆવાસો ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—‘ મુત્તં ભાસંતયસ્સ ’ એટલે જિનેશ્વરપ્રભુ પ્રભુપેલા તથા દરેક સંસારી જીવોને મોક્ષમાર્ગ બતાવના

તા એવા શુદ્ધ આગમોનો સમ્યક્ પ્રકારે ઉપદેશ આપનારા, એવા ' ધન્વસ્સ ' એટલે ધન્યવાદને લાયક ઉત્તમ ધર્મગુરુનો ' રોસોવિ ' એટલે ક્રોધ પણ, અર્થાત્ તેવા શુદ્ધ ઉપદેશના દેનારા સુગુરુ કદાચ કોઈ કારણસર આપણાપર ક્રોધ કરે, તો તેમનો તે ક્રોધ પણ ' સ્વમાકોસો ' એટલે ક્ષમાના મંડારરૂપ છે, અર્થાત્ તેઓનો ક્રોધ પણ આપણને ઘણોજ હિતકારી છે, કેમકે તેવા મહાજ્ઞાની ધર્મગુરુઓ કોઈ કારણથી આપણાપર ક્રોધ કરી કદાચ ઠપકો આપે તો પણ તે તત્ત્વથી આપણા પાયાદામાટેજ હોય છે. પરંતુ ' ઉસ્સુત્તેણ ' એટલે ઉત્સાહની પ્રરૂપણા કરીને, અર્થાત્ જિનાગમથી વિરુદ્ધ ઉપદેશ આપીને, ' સ્વમાવિય ' એટલે કદાચ ક્ષમા કરે, અર્થાત્ દૂષણમાં આવેલા શિષ્યાદિકોને મોહના વશથી દૂષણોથી દૂર થવાનો માર્ગ નહીં સૂચવતાં ફક્ત તેઓ પર જો ક્ષમાજ કરે, તો તેવા પ્રકારની ક્ષમા પણ ' દોસ-મહામોહઆવાસો ' એટલે દોષ તથા મહામોહ એટલે અજ્ઞાનના આવાસ એટલે સ્થાનરૂપ છે. અર્થાત્ ઉત્સાહના ઉપદેશપૂર્વક દોષોની જે ક્ષમા કરવી, તે કેવળ દોષ અને અજ્ઞાનને ઘટ્ટિ કરનારી છે. ॥ ૧૪ ॥

ભાવાર્થ:—ચીતરાગપ્રભુએ ભાપેલા આગમવચનોને અનુસરતો ઉપદેશ આપનાર સુગુરુનો ક્રોધ પળ ફાયદો કરનારો છે, પરંતુ તેથી ઉલટી રીતે ઉત્સુકનો ઉપદેશ કરનાર કુંગુરુની ક્ષમા પળ શિષ્યોને હાનિકારક છે. ૧૪૧

પુણ્યરહિત પ્રાણીઓને જૈન ધર્મ સંબંધિ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થવી મુશ્કેલ છે, તે હવે દેખાડે છે—

इकोवि नत्थि संदेहो ।

जं जिणधम्मेण अत्थि मुख्यसुहं ॥

तं पुण दुव्विन्नेयं ।

अइउक्कडपुण्णरहियाणं ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—‘ જિણધમ્મેણ ’ એટલે જિનેશ્વરપ્રભુએ પ્રરૂપેલા ધર્મવડે કરીને, અર્થાત્ અતિનિર્મલ કેવલજ્ઞાનવર્જેમણે સમસ્ત વિશ્વની સઘળી હીલચાલ હથેલીમાં રહેલા આંબઝાંનીપેઠે જાણેલી છે એવા શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુએ પ્રકાશેલા દેશવિરતિ તથા સર્વવિરતિરૂપ ધર્મનું આરાધન કરવાથી ‘ જં મુલ્કસુહં અત્થિ ’ એટલે જે મોક્ષનું મુલ્ક પ્રાપ્ત થાય છે, અર્થાત્ પંચમહાવ્રતના આરાધનરૂપી ચા-
સમ્યક્ પ્રકારે પાલવાથી અનંત અને શાશ્વત્

મોક્ષસુખ પ્રાપ્ત થાય છે, તે વાવતમાં ' ઇકોવિ ' એટલે
 એક પણ, અર્થાત્ કોઈ પણ પ્રકારનો ' સંદેહો નત્થિ ' .
 એટલે સંશય નથી, અર્થાત્ અતિચારરહિત ચારિત્રરૂપી
 જિનધર્મ આરાધવાથી અક્ષયમોક્ષસુખની પ્રાપ્તિ થાયજ છે,
 તેમાં કોઈ પણ પ્રકારનો સંદેહ નથી. ' તં પુણ ' એટલે
 પરંતુ તે સર્વવિરતિરૂપ ચારિત્રધર્મનું આરાધન ' અદ્ધ-
 ક્કપુણ્ણરહિયાણં ' એટલે અતિ ઉત્કૃષ્ટ પુણ્યવિનાના પ્રા-
 નિઓને, અર્થાત્ જે પ્રાણીઓએ અતિ ઉત્કૃષ્ટ પુણ્ય ઉ-
 પાર્જન કરેલું નથી, એવા પ્રાણિઓને ' દુવિન્નેયં ' એટલે
 દુઃખે કરી જાણી શકાય તેવું છે, અર્થાત્ પુણ્યરહિત
 પ્રાણીઓ તે સર્વવિરતિરૂપ ચારિત્રધર્મને જાણી શકતા
 નથી, અને તેથી તેઓ તેનું આરાધન પણ કરી શકતા
 નથી, અને તે હેતુથી તેઓ અક્ષય મોક્ષસુખ મેળવી શ-
 કતા નથી. ॥ ૧૫ ॥

માવાર્થ:—જિનધર્મનું આરાધન કરવાથી મોક્ષસુખ
 મેળવવામાં કોઈ પણ જાતનો સંશય નથી, પરંતુ તે જિ-
 નધર્મનું આરાધન અતિ ઉત્કૃષ્ટ પુણ્યવિનાના પ્રાણીઓને
 મળવું મુશ્કેલ છે. ॥ ૧૫ ॥

કલા વિજ્ઞાન આદિક આ લોકસંગ્રહિ સ્થૂલ પદા-

(૨૯)

થોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવું સુલભ છે, પરંતુ જિનધર્મસંબંધિ અઃ
મૂલ્ય રત્નનું જાણપણું દુર્લભ છે, તે હવે દેખાડે છે-

સર્વંપિ વિયાણિજ્ઞ ।

લખ્મજ તહ ચરિમાજ જણમજ્ઞે ॥

ઇકંપિ ભાય દુલ્લહં ।

જિણમયવિહિરયણસુવિઆણં ॥૧૬॥

અર્થ:—‘ સર્વંપિ ’ એટલે સર્વ પણ, અર્થાત્ આ
જગતમાં રહેલા સઘળા સચરાચર સ્થૂલ તથા સૂક્ષ્મ પ-
દાર્થોને ‘ વિયાણિજ્ઞ ’ એટલે પ્રાણી જાણી શકે છે
અર્થાત્ દુનીયામાની સર્વ પ્રકારની વસ્તુઓનું વિજ્ઞાન મે-
ઝવવાને પ્રાણી શક્તિવાન થાય છે, ‘ તહ ’ એટલે તેમ
‘ જણમજ્ઞે ’ એટલે મનુષ્યોની અંદર, અર્થાત્ મનુષ્યો-
એકઠી થયેલી મમાઆદિકમાં ‘ ચરિમાજ ’ એટલે પો-
તાની ચતુરાઈને ‘ લખ્મજ ’ એટલે મેઝવી શકે છે, અર્થાત્
લોકોની મમામાં પોતાની અદ્ભુત કલાઓ દેખાડીને
તેમનું મન રંજન કરવાને શક્તિવાન થાય છે, અને તે
કર્મને વર્ણી કીર્તિ પણ મેઝવી શકે છે. પરંતુ ‘ ભાય
એટલે હે માટે! હે યંત્ર! ‘ ઇકંપિ ’ ફક્ત એક ‘ જિણ

યવિહિરયણસુવિઆણં ' એટલે જિનમતસંબંધિ વિધિરત્નું જાણપણું, અર્થાત્ જિનેશ્વરપ્રભુએ પ્રરૂપેલો દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિરૂપ ધર્મ કેવરીતે આરાધવો? તથા તેનું આરાધન કરવામાં કેવા કેવા પ્રકારની વિધિ કરવી? इत्यादિક વાવતોનું જે એક જાણપણું, તે ' દુહ્લહં ' એટલે દુર્લભ છે, અર્થાત્ તે વિધિરૂપી રત્નનું જ્ઞાન મેલ્લવું મુશ્કેલ છે. ॥ ૧૬ ॥

ભાવાર્થ:-જગતના સઘळा સ્થૂલ પદાર્થોનું જ્ઞાન મેલ્લવી શકાય છે, તેમ સમાઆદિકમાં પોતાની ચતુરાઈ વતાવી કીર્તિ પણ મેલ્લવી શકાય છે, પરંતુ જૈનધર્મના આરાધનની વિધિરૂપી રત્નનું વિજ્ઞાન મેલ્લવું મુશ્કેલ છે.

ઉપરની ગાથામાં જિનમતની વિધિરૂપી રત્નનું સમ્યક્ પ્રકારે જે જાણપણું, તેની દુર્લભતા દેખાડી, તેવા પ્રકારના જાણપણાનેજ સમ્યક્ત્વ કહે છે, માટે હવે તે સમ્યક્ત્વનું દુર્લભપણું દેખાડે છે—

મિત્થત્તવહુલયાણં ।

વિસુહસમત્તકહગમવિ દુલહં ॥

જહ વરનરવહચરિયં ।

અસર થયેલી જોવામાં આવે છે, એવા આ સમયમાં જિ-
 નેશ્વરપ્રભુએ પ્રરૂપેલા સમ્યક્ત્વનો ઉપદેશ આપવો દુર્લભ
 છે. હવે તે હકીકતને દૃષ્ટાંતદ્વારા સમજાવે છે—‘ જહ ’
 એટલે જેમ ‘ પાવનરિંદસસ ઉદયમ્મિ ’ એટલે પાપી રા-
 જાનો ઉદય થયે છે, અર્થાત્ શિકારઆદિક હિંસામય
 પાપકાર્યો કરનારા, તથા પ્રજાને પળ તેવાં પાપકાર્યોમાં
 ઉત્તેજન આપનારા એવા પાપિષ્ઠ રાજાનો અમલ જ્યારે
 તેના સંપૂર્ણ જોસમાં ચાલી રહેલો છે, ત્યારે ‘ વરનરવ-
 હચરિયં ’ એટલે ઉત્તમ રાજાનું ચરિત્ર, અર્થાત્ પોતે જી-
 વદયાં પાલ્લનારા અને પ્રજાપાસે પળ જીવદયા પલાવ-
 નારા, તથા અનેક લોકોપયોગી અને આ ભવ તથા પ-
 રમ્ભવ વન્નેમાં હિતકારી શુભ કાર્યો કરનારા કુમારપાલ-
 આદિક રાજાઓનું જીવનચરિત્ર દુર્લભ થઈ પડે છે. અ-
 ર્થાત્ પાપી રાજાના સમયમાં ધર્મી રાજાના વર્તનની વા-
 ર્તા પળ સંભલાતી નથી. ॥ ૧૭ ॥

ભાવાર્થ:—મિથ્યાત્વનો વહુ ફેલાવો હોવાથી, સ-
 મ્યક્ત્વની વાત કરવી પળ દુર્લભ છે, કેમકે પાપી રા-
 જાનો જ્યારે અમલ ચાલતો હોય, ત્યારે ધર્મિષ્ઠ રાજાના
 ચરિત્રનું વર્ણન થવું દુર્લભ છે. ॥ ૧૭ ॥

થી વિપરીતપણે ઉપદેશ આપનારો હોય, તો તેમાં કુ-
 ને (મુત્તવ્યો) એટલે છોડી દેવો યોગ્ય છે, અર્થાત્
 ૥ કુગુરુના સંગનો ત્યાગ કરવો ઉચિત છે, કેમકે
 ૥ ઉત્સવભાષી કુગુરુના સમાગમથી સંસારસમુદ્રમાં
 ઝાકાવનારા મિથ્યાત્વનો પાસ લાગી જાય છે. હવે તે
 તીકતને સારી રીતે સમજવામાટે દૃષ્ટાંત આપે છે—
 જહ) એટલે જેમ (વરમણિજુતોવિ હુ) એટલે ઉત્તમ
 કારના મણિથી યુક્ત થયેલો, અર્થાત્ અમૂલ્ય મણિને
 ભરણ કરનારો, એવો પણ (વિસહરો) એટલે વિપને ધા-
 ન કરનારો સર્પ (લોએ) એટલે આ જગત્માં (વિગ્ધ-
 રો) એટલે વિગ્ધ કરનારો હોય છે, અર્થાત્ તે પોતાના
 રંથી પ્રાણીઓનું મરણ નિપજાવનારો છે. એટલે કે મ-
 મૂલ્યવાન મણિથી અલંકૃત થયેલો સર્પ પણ પ્રાણી-
 ણોનું મરણજ નિપજાવે છે. તેમ તપઆદિક ગુણોવાળો
 ને વિદ્યાવાન છતાં પણ ઉત્સવ ભાષણ કરનારો કુગુરુ
 ણીઓને સંસારસમુદ્રમાં ઘુડાડનારો થાય છે. ॥૧૮॥

ભાવાર્થ:—જેમ મણિથી વિભૂષિત થયેલો, એવો
 ણિ મહાવિપ્રધર સર્પ પ્રાણીનું મરણ નિપજાવી અહિત
 રે છે, તેમ તપઆદિક ગુણવાળો, એવો પણ ઉત્સવભાષી

સ્વજનકુટુંબસંબંધિ મોહજાલમાં, અર્થાત્ આ મારા કુલ-
પરંપરાથી ચાલ્યા આવતા કુલગુરુ છે, એમ માની તેઓના
મોહપાશમાં (ધિપ્પંતિ) એટલે ફસાઇ પડે છે, અર્થાત્ તેવા
વેશધારી દ્રવ્યલિંગી કુગુરુની સ્વાર્થને શાતર તન, મન
અને ધનથી સેવા કરે છે. પરંતુ (રમ્મે) એટલે અતિ-
શ્રેષ્ઠ, અર્થાત્ આ મવ અને પરમવમાં હિતકારી સુખ આ-
પનારા, એવા (સુધમ્મે) એટલે જિનેશ્વરપ્રમુખ કથન ક-
રેલા સમ્યક્ત્વમૂલ ઉત્તમ ધર્મમાં ' નો ધિપ્પંતિ ' એટલે
પોતાના હૃદયને જોડતા નથી, અર્થાત્ તેવા ઉત્તમ ધર્મ-
નો સ્વીકાર કરતા નથી. માટે ' હા મોહમાહર્ષ્ય ' એટલે
અરેરે ! મોહનું કેવું માહાત્મ્ય છે ! અર્થાત્ અરેરે તેવા અ-
જ્ઞાની જીવોપર મોહરાજા કેવો પોતાનો અધિકાર ચલાવી
રહેલો છે ? કે જેથી તે અજ્ઞાની જીવોને પોતાનું હિતાહિત
સમજવાની પળ શક્તિ પ્રાપ્ત થતી નથી, એ અતિ અફ-
સોસની વીના છે. ॥ ૧૯ ॥

માવાર્થ:—અજ્ઞાની મનુષ્યો સ્વાર્થના લોભથી સ્વ-
જનોના વ્યામોહમાં મચ્યા રહી મિથ્યાત્વને સેવે છે,
પરંતુ સુખકારી જિનધર્મનો સ્વીકાર કરતા નથી, એ
સપ્પલો મોહનો પ્રભાવ છે. ॥ ૧૯ ॥

ધે આ સંસારરૂપી અરણ્યમાં મટક્યા કરે છે. પરંતુ
 પ્રત્નેસિં ' એટલે વીજા કેટલાક મનુષ્યોને, અર્થાત્
 હપાશમાં નહિ પડેલા, હલુકમીં સમ્યક્ત્વધારી ભવ્ય
 પોને ' જિણિંદવરધમ્મં ' એટલે જિનેશ્વરપ્રમુખ પ્રત્ન-
 કો ઉત્તમ ધર્મજ વિશ્રામના સ્થાનરૂપ થઈ પડે છે.
 વીત્ તેવા ભવ્ય મનુષ્યો સંસારસંવંધિ કાર્યોથી મુક્ત
 ને તુરત સામાયિક આદિક ધર્મકાર્યોમાં જોડાઈને
 તાના સમયનો સદુપયોગ કરે છે, પરંતુ સ્ત્રીસંવંધિ
 ભગવિલાસમાં આસક્ત થઈ પોતાનો સમય નિર્રથક ગુ-
 ત્વતા નથી. ॥ ૨૦ ॥

ભાવાર્થ:—કેટલાક વહુલસંસારી મનુષ્યો ઘરસં-
 થી વ્યાપાર રોજગારના શ્રમથી થાક્યા થકા સ્ત્રીને
 શ્રામનું સ્થાન માની તે સાથે ભોગવિલાસમાં આસક્ત
 ાય છે; પરંતુ સમ્યક્ત્વધારી ભવ્ય મનુષ્યો ગૃહવ્યાપાર-
 િફારેગ થઈને સામાયિકઆદિક જિનેશ્વર પ્રમુખ પ્ર-
 પેલા ઉત્તમ ધર્મમાર્ગમાં જોડાય છે. ॥ ૨૦ ॥

મિથ્યાત્વી અને સમ્યક્ત્વધારી, એમ બન્ને પ્રકારના
 મનુષ્યો પોતપોતાનાં ઉદરો તો સરસી રીતેજ મરે છે, પરંતુ
 ઓનો કર્મવિપાક ભિન્ન ભિન્ન હોવાથી તેને અનુસારે

તાવે છે, તે તરફ તું જરા દૃષ્ટિ તો કર? કેમકે ' एग-
 । ' एटले તેઓ વન્ને પ્રકારના મનુષ્યોમાંથી એકને, અ-
 તીત્ મિથ્યાત્વને ધારણ કરી જીવહિંસાઆદિક અનેક
 ઉપકાર્યો કરનારા તે મિથ્યાન્વી મનુષ્યને 'नरयदुखं'
 एटले નરકસંબંધિ દુઃખ પ્રાપ્ત થાય છે, અર્થાત્ આ ભવ-
 માં જીવહિંસાદિક કુકર્મ કરનારો મનુષ્ય મરણ પામીને
 નરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને ત્યાં તેના પરિણામિક
 ફલરૂપ પરમાધામીઓ કરેલી નાના પ્રકારની અસહ્ય
 અને તીવ્ર વેદનાઓ તે સહન કરે છે. અને 'अनेसि'
 एटले સુગુરુના સંગથી જેમણે સમ્યક્ત્વ ધારણ કરીને
 આ ભવમાં અતીચારવિના દેશવિરતિપણું અથવા સર્વવિ-
 રતિપણું પાળેલું છે, તેવા સમકીર્તી મનુષ્યો સમાધિપૂર્વ-
 ક મરણ પામીને સ્વર્ગમાં ઉત્પન્ન થાય છે, તથા પરંપરા-
 ણ મોક્ષમાં પળ જાય છે, અને ત્યાં તેઓને ' सासयं
 सुखं ' एटले શાશ્વતું સુખ મળે છે, અર્થાત્ સ્વર્ગમાં
 ઉત્પન્ન થઈ, ત્યાં ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિવાળું આયુષ્ય ભોગવતા
 થકા નાના પ્રકારના અવર્ણનીય દિવ્ય સુખ ભોગવે છે,
 તથા અનુક્રમે મોક્ષમાં જઈ તેઓ શાશ્વતા સુખને ભોગ-
 વનારા થાય છે. ॥ ૨૧ ॥

भाषायाः विष्णो जी जन गण दीनी, त्वं
 प्रसादनां पनुप्रा, गोदानं १११ गोपण जी एक म
 गीनेन कहे छे, गोपण ने गोप जीनेन कहे छे
 मित्र महे छे, एते के जी सविद्याभाई क पापकातो
 ग्नाग मित्राजी जो परमात्मा नर कनी दुःख पाये
 तथा जनधारी गणकीनी पनुप्रा परमात्मा महे
 मोक्षनुं मुख पाये छे. ॥ २१ ॥

हवे वे गाथा भोवटे करीने अमृतपानानी प्राप्ति
 उपाय प्रगटपण कहे छे—

जिणमयकहापवंधो ।

संवेगकरो जियाण सवोवि ॥

संवेगो सम्मत्ते ।

सम्मत्तं सुध्वदेसणया ॥ २२ ॥

ता जिणआणपरेणं ।

धम्मो सोअव सुगुरुपासम्मि ॥

अह उचियं सङ्गाओ ।

तस्सुवएसस्स कहगाओ ॥ २३ ॥

અર્થ:—‘ સંવોવિ ’ એટલે સંવચ્છો, અર્થાત્ સર્વ પકારનો ‘ જિણમયકહાપવંધો ’ એટલે જિનેશ્વરપ્રમુના મુખકમલમાંથી ઉપદેશરૂપે વહાર પડેલો કથાપવંધ, અર્થાત્ ભવ્યજીવોનો ઉપકાર કરવા માટે, તથા તેઓને મોક્ષમાર્ગ વતાવી આ સંસારરૂપી દુઃખમય મહાસાગરમાંથી તારવા માટે જ્ઞાતાસૂત્ર આદિક સિદ્ધાંતોમાં ઉપદેશરૂપે વર્ણવેલો અનેક દૃષ્ટાંતોનો સમૂહ ‘ જિયાણ ’ એટલે જીવોને, અર્થાત્ જે જીવો મોક્ષની પ્રાપ્તિ માટે લાયક થયેલા છે, તેવા જીવોને ‘ સંવેગકરો ’ એટલે સંવેગનો કરનારો છે, અર્થાત્ જિનેશ્વરપ્રમુખ પ્રરૂપેલી કથાઓનો સમૂહ ભવ્ય જીવોના હૃદયમાં વૈરાગ્યની વાસના ઉત્પન્ન કરીને તેઓને મોક્ષની અભિલાષા કરાવનારો છે. વળી ‘ સંવેગો ’ એટલે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાની અભિલાષારૂપી તે સંવેગ પણ ‘ સમ્મત્તે ’ એટલે સમ્યક્કીર્તના સદ્માત્રથી-જ થાય છે, અર્થાત્ મિથ્યાત્વના ત્યાગપૂર્વક શુદ્ધ દેવ ગુરુ અને ધર્મને આરાધ્યવારૂપ સમ્યક્ત્વ જે પ્રાણીઓને પ્રાપ્ત થાય છે, તેઓનેજ મોક્ષ મેલવવાની અભિલાષારૂપ સંવેગ મળી શકે છે. વળી ‘ સમ્મત્તે ’ એટલે તે સમ્યક્ત્વ પણ, અર્થાત્ પૂર્વે વર્ણવેલું સમ્યક્કીર્તન પણ ‘ શુદ્ધદેવ-

બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિને ધારણ કરનારા મોહ, ક્રોધ આદિક
 ચારે કપાયોને જીતનારા હોય., માપાસમિતિ આદિક
 પાંચ પ્રકારની સમિતિઓને ધરનારા હોય, મનગુપ્તિઆ-
 દિક ત્રણે પ્રકારની ગુપ્તિનું પરિપાલન કરનારા હોય,
 આ સંસારસમુદ્રથી પોતે તરતા થકા અન્ય ભવ્ય જનોને
 તારનારા હોય, એવા શુદ્ધ ગુરુની પાસે 'ધમ્મો સોઅવ્વ'
 એટલે ધર્મ સાંભળવો, અર્થાત્ ઉપર વર્ણવેલા સુગુરુની
 પાસે જિનભાષિત ધર્મદેશના સાંભળવી. કેમકે તેવા શુદ્ધ
 અને નિર્મલ આચારવિચારવાળાજ ગુરુ પાસે ધર્મનો ઉપદે-
 શ સાંભળવાથી પોતાનું સમ્યક્ત્વ નિર્મલ થાય છે. પરંતુ
 પાસત્યા આદિક ભ્રષ્ટાચારી અને ફક્ત વેપધારી એવા
 કુગુરુ પાસે ધર્મ સાંભળવાથી પોતે મેલવેલું સમ્યક્ત્વ પણ
 મલીન થાય છે, અને મિથ્યાત્વની પુષ્ટિ થાય છે, માટે
 તેવા કુગુરુનો ત્યાગ કરી સુગુરુ પાસે ધર્મ સાંભળવો.
 'અહ' એટલે અથવા, અર્થાત્ ઉપર વર્ણવેલા ગુણોવાળા
 સુગુરુનો કદાચિત્ યોગ ન થાય તો 'તસ્સુવણ્ણસસ્સ
 કહગાઓ' એટલે તેવા પ્રકારના ઉપદેશનો કથન કર-
 નાર, અર્થાત્ જિનાજ્ઞાને અનુસારે ઉપર વર્ણવેલા ગુણો-
 વાળા સુગુરુ જેવીરીતે ભવ્ય જીવોને સંસારસમુદ્રથી તા-

હવે તે ધર્મકથા, ધર્મોપદેશ, તથા ધર્મનું જ્ઞાન કેવું
જોડ્યે? તે દેખાડે છે—

સ કહા સો ઉવણસો ।

તન્નાણં જેણ જાણઈં જીવો ॥

સમ્મત્તમિત્થભાવં ।

ગુરુ અગુરુ ધમ્મ લોઅટિઈં ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—‘ સ કહા ’ એટલે તેનેજ કથા કહી શકાય,
અર્થાત્ તેનેજ આપણે સંસારરૂપી સમુદ્રથી તારનારી અને
મોક્ષસુખ આપનારી ધર્મકથા કહી શકીયે, તેમજ ‘ સો
ઉવણસો ’ એટલે તેનેજ ઉપદેશ કહી શકાય, અર્થાત્ જે
ઉપદેશ સાંભળવાથી પ્રાણીઓ પોતાનું હિતાહિત સમજી
શકે, તથા જેથી આ લોકમાં પણ સુખ મેળવીને પરલો-
કમાં પણ શાશ્વતું મોક્ષસુખ મેળવી શકે, એવા જિનાગ-
મને અનુસરીને આપવામાં આવતા ઉપદેશનેજ સ્વરેશ્વરો
ધર્મોપદેશ કહી શકાય. વળી ‘ તન્નાણં ’ એટલે તેનેજ
જ્ઞાન કહી શકાય, અર્થાત્ જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવાથી પોતાનું
તથા પરનું આ લોક અને પરલોકમાં પણ હિતજ થાય,
તેનેજ સમ્મત્ત જ્ઞાન કહી શકાય, ‘ જેણ ’ એટલે જેવડે

કરીને, વળીને તે વધેકયાવડે કરીને, તથા તેને
 રેગવડે કરીને, અને તે વધેકયાવડે કરીને 'સુદ
 ધિવ્ય' માં જીતે જાણે. 'સુદ' એ સમ્યક્તાને તથા
 જ્ઞાન-મગ્ધાને જીતે જાણી શકે, વળીને તેઓ મર્મને
 મહિત થઈ કેરુજ્ઞાન પામી મોક્ષરૂપી આર્થમાં મુગ્ધ
 થાય છે, એવા વીતરાગપ્રભુજ સમગ્ર આ મંચામુદ્ર
 થી તારનારા છે, એમ માની તેવા વીતરાગ દેવનું ન
 નમો હમેશાં સ્મરણ કરવું, તથા તેમનીજ પૂજાએના ક
 વી. વઢી જે ગુરુ પ્રાણાતિપાતનિરમણઆદિક પાને
 હાવતોને અતીચારગ્રહિત પાઠનારા છે, વીતરાગપ્રભ
 પ્રરૂપેલાં આગમોને અનુમારેજ શુદ્ધ ધર્મોપદેશ આપી
 વ્યજનોને આ સંસારરૂપી સમુદ્રથી તારનારા છે,
 સુગુરુનીજ સેવા કરવી. તેમજ જે ધર્મમાં સર્વ જંતુને
 દયા રાખવાનોજ ભાવ દર્શાવેલો છે, એવા વીતરાગપ્રભુ
 પ્રરૂપેલા આ લોક અને પરલોકમાં હિતકારી જિનધર્મ
 નીજ સેવા કરવી. એરીતે સુદેવ, સુગુરુ તથા સુધર્મને
 આરાધવારૂપ સમ્યક્ત્વ કહેવાય, અને એવી રીતનુંજ સ
 મ્યક્ત્વ જેથી જાણી શકાય, તેજ સ્વરેસ્વરાં હિતકારી
 ધર્મકથા, ધર્મોપદેશ તથા ધર્મજ્ઞાન કહેવાય, વઢી

कथा आदिकयी मिथ्यात्वभावने पण जीव जार्णी
 ते, तेज चरित्रां धर्मकथाआदिक कहंवाय. हवे ते
 ध्यात्व वे प्रकारनुं छे, लौकिक मिथ्यात्व, अने लो-
 चर मिथ्यात्व. अन्यदशनीओण देवरूप मानेला तथा
 मनेष्टादिकयी परामय पामेला हरिहरादिक देवोने
 उत्तरीके मानी तेओनी उपासना करवी; गणपतिचोय,
 गणपंचमीआदिक मिथ्यात्वओना पर्वोनुं आराधन करी
 गणपति तथा नागआदिकनी पूजा सेवा करवी; कपट-
 ल पाथनी लोकोने विविध प्रकारनां चमत्कारआदिक
 खाडनारा, नाना प्रकारनी अज्ञान तपस्या करी जीव-
 हंसा करवामां बंदरकार बनी लोकोने मोह पमाडनारा,
 दया योगी मन्याली तथा परियाजकआदिक कुलिंगी-
 ओने गुरुत्तरीके मानी तेओनी उपासना करवी; तेओण
 उपदेशेला यज्ञआदिक जीवहिंसानां धर्मकृत्यो करवां;
 पर्वारीत कुदेव, कुगुरु तथा कुधर्मनुं सेवन करवाथी
 लौकिक मिथ्यात्वनी प्राप्ति थाय छे. वली मने अमुक
 पुत्रआदिकनी प्राप्ति थाय तो हुं वीतरागमभुनी अमुक
 प्रतिमानी आंगी रचावुं, ते प्रतिमाना आभूषणआदिक
 बडावुं, अमुक जैनतीर्थमां जइ मभुनी अमुक प्रतिमाने

આટલું કેસર ચડાવું; તેમજ અગ્રુક જાતના વ્ય. ૧૧
 દિકમાં મને જો નહો થાય તો શ્રીવીતરાગપ્રમુના
 અધિષ્ઠાયક દેવદેવીને વસ્ત્રાભૂષણ ચડાવું; इत्यादिक
 કારની વીતરાગપ્રમુસંગધિ જે માનતા આશ્વડી રાણી
 મુજબ જે કાર્ય કરવું તે લોકોત્તર મિથ્યાત્વ કહેવાય
 એવીરીતનાં વસ્ત્ર પ્રકારનાં લોકિક અને લોકોત્તર
 થ્યાત્વને જેવડે જીવ જાણી શકે, તેજ સ્વરેશ્વરાં
 કથા ધર્મોપદેશ તથા ધર્મજ્ઞાન કહેવાય. વળી 'ગુરુ
 ગુરુ' એટલે જેવડે કરીને જીવ સુગુરુ તથા કુ
 ત્કાવત જાણી શકે. જે ગુરુ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિ
 રૂપી ત્રણ રત્નોવડે કરીને વિભૂષિત થયેલા છે,
 જેઓ પોતાના મધુર અને નિર્મલ ધર્મોપદેશથી
 ભવ્ય જીવોને આ સંસારરૂપી મહાસાગરથી તારીને સી
 ક્ષનો અતિ સુખમય માર્ગ વતાવનારા છે, તેમજ નાનાં
 પ્રકારની જ્ઞાનગ્રુત તપસ્યા કરનારા છે, અલંડ વ્રહ્મવ
 ર્યવ્રતને ધારણ કરનારા છે, તે સુગુરુ કહેવાય છે. વળી
 ફક્ત સાધુનો વેષ ધરનારા અને કેવલ નામધારી જ
 જે કુગુરુઓ પાંચે ઇન્દ્રિયોનાં વિષયોને ધારણ કરના
 છે, ક્રોધઆદિક કપાયોવડે પરાભૂત થયેલા છે, તથા

યુક્ત પોતાનો સ્વાર્થ સાધવામાટે પોતાના કપટયુક્ત વા-
 તાલપણાથી લોકોને મોહિત કરી ધર્મને વહાને ઠગાઈ
 લાવી દ્રવ્યનો સંચય કરનારા છે; તેમજ મંત્ર, યંત્ર ઔ-
 ધિ, જડીબૂટીઆદિકનો ઉપયોગ કરી વેદ્યપણાનો વ્યા-
 પાર આદરી વેટેલા છે, इत्यादિક દૂયળોથી ભરેલા કે-
 ળા નામધારી અને વેપધારી ગુરુઓ કુગુરુ કહેવાય છે.
 માટે એવા પ્રકારના સુગુરુ તથા કુગુરુશ્રેણી તકાવત
 જેવડે કરીને જીવ જાળી શકે, તેજ સ્વરેશ્વરાં હિતકારી
 ધર્મકથા, ધર્મોપદેશ તથા ધર્મજ્ઞાન કહેવાય. વળી 'ધ-
 મ્મલોઅટિઈ' ણ્ટરુ જેવડે કરીને જીવ ધર્મસ્થિતિ તથા
 લોકસ્થિતિ જાળી શકે તેજ સ્વરેશ્વરાં ધર્મકથાઆદિક
 કહેવાય. ધર્મનું આરાધન કરનાર નાવરુ સ્વૂરુથી પ્રા-
 નાતિપાતવિરમણઆદિક વાર વ્રતોને અંગીકાર કરી તે-
 ઓનું યથાશક્તિ અંગીચારરહિત પાલન કરવું જોઈયે, રા-
 ત્રિભોજનઆદિક નિવેધ કહેલાં કાર્યોનો ત્યાગ કરવો
 જોઈયે, સામાયિક આવશ્યક, દેવપૂજા, ગુરુવંદનઆદિક
 કરવાં જોઈયે, इत्यादિક કાર્યોનું જે આચરણ તે ધર્મસ્થિ-
 તિ કહેવાય. એવી રીતની ધર્મસ્થિતિ જેવડે જાળી શ-
 કાય તેજ સ્વરેશ્વરાં ધર્મકથા, ધર્મોપદેશ તથા ધર્મજ્ઞાન

कहेवाय. वळी लोकस्थिति एटडे लोकविषय ; तथा ग-
जविरुद्ध कार्यनो त्याग करवो, निंदनीय व्यापार उद्यां-
गने वर्जवां, न्यायशी द्रव्यआदिकुं उपाजेन करवुं, तथा
ते द्रव्यनो सुपावदान तथा परोपकारनां कार्यामां सदु-
पयोग करवो, इत्येदिक प्रकारणी लोकस्थिति जाणवी.
एमी रीत ती लोकस्थिति जेवडे करीत जी जाणी शके
तेज खरेखरां धर्मकथा, धर्मोपदेश तथा धर्मज्ञान कहे-
वाय. ॥ २४ ॥

भावार्थः—जेवडे करीत जीव मम्यत्व तथा मि-
थ्यात्वने, सुगुरु तथा कुतुंबी, धर्माचारने तथा लोका-
चारने जाणी शके, तेज खरेखरां धर्मकथा, धर्मोपदेश
तथा धर्मज्ञान कहेवाय. ॥ २४ ॥

जिनेश्वरप्रभुए प्ररुगेलां आगमवचनोने सांभळवा
छतां पण केटलाक भारेकमी जीवोतुं मिथ्यात्व जतुं न-
थी, ते दृष्टांतपूर्वक देखाडे छे.

जिगुणरयणमहानिहिं

लधधूणवि कं न जाइ मित्थत्तं ॥

अह पत्तेवि तिहाजे ।

किवणाग पुणोवि दारिद्रं ॥ २५ ॥

અર્થ:—‘ જિણગુણચયનમહાનિહિ ’ એટલે જિનેશ્વર-પ્રમુના ગુણોરૂપી રત્નોના મહાનિધાનસરખાં, અર્થાત્ આઠ મહાપ્રાતિહાર્ય તથા ચાર મૂળ અતિશય મઠ્ઠી વાર ગુણો અરિહંતપ્રમુના છે. તેમાં પેહેલો અશોકવૃક્ષ નામનો મહાપ્રાતિહાર્ય છે, જ્યાં જિનેશ્વરપ્રમુનું સમવસરણ દેવો રહે છે, ત્યાં સર્વ પ્રાણીઓના શોકને દૂર કરનારું અશોકવૃક્ષ પ્રમુના મસ્તકપર દેવો વિકુવે છે. વીજો સુરપુષ્પ-વૃદ્ધિ નામનો મહાપ્રાતિહાર્ય છે, એટલે કે જ્યાં જિનેશ્વર-પ્રમુનું સમવસરણ રચાય છે, ત્યાં એક જોજનપ્રમાણ ભૂ-મિપર ઘુંટણનુધી પગ ચુંચી જાય એટલાં અતિસુગંધવાળાં દિવ્ય પુષ્પોની વૃદ્ધિ દેવો કરે છે. ત્રીજો દિવ્યધ્વનિ નામનો મહાપ્રાતિહાર્ય છે, એટલે કે સમવસરણમાં વિરા-જેલા પ્રમુ જ્યારે ધર્મદેશના આપે છે, ત્યારે તેમના તે ધ્વનિનો વિસ્તાર ફરતો એક જોજનપર્યંત દેવો ફેલાવે છે. ચોથો ચામર નામનો મહાપ્રાતિહાર્ય છે, એટલે કે સ-મવસરણમાં વિરાજેલા પ્રમુની વન્ને વાજુપર દેવો અસ્થ-લિતપણે ચામર વીંછે છે. પાંચમો સિંહાસન નામનો મ-હાપ્રાતિહાર્ય છે, એટલે કે જ્યાં જ્યાં પ્રમુ વિચરે ત્યાં ત્યાં દિવ્ય સિંહાસન તેમની સાથેજ રહે છે. છઠ્ઠો મામંડલ

નામનો મહાપ્રાતિહાર્ય છે, ઇટલેકે સમવસરણમાં વિગ-
 જેલા સૂર્યથી પણ અતિ તેજસ્વી પ્રભુત્વ મુગ્ધમંડલ સર્વ પ-
 ર્પદા જોઈ શકે, તેવા દેતુથી દેવો પ્રભુના તે તેજને પ-
 કડું કરી ભામંડલરૂપે મસ્તકપર ધારણ કરે છે. સાતમો
 દુંદુભિ નામનો મહાપ્રાતિહાર્ય છે, ઇટલે કે દેવોએ રચેલાં
 સમવસરણમાં વિગજેલા પ્રભુ મધ્ય પ્રાણી ઓને સંગારરૂપી
 સમુદ્રથી તારનારી દિવ્યધ્વનિવાળી દેશના જ્યારે આપે
 છે, ત્યારે તે દેશનાનો ધ્વનિ માલકાઉંસ નામના રાગમાં
 ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે રાગવાળો પ્રભુનો દિવ્ય ધ્વનિ
 સર્વ પ્રાણીઓના હૃદયમાં અત્યંત આહ્વાદ ઉત્પન્ન કરે છે,
 અને તે માલકાઉંસ રાગને અનુસરતું તે સમયે દેવો જે
 દિવ્ય વાજિત્ર વગાડે છે, તે વાજિત્રનું નામ દુંદુભિ કહે-
 વાય છે. આઠમો આતપત્ર ઇટલે છત્ર નામનો મહાપ્રાતિ-
 હાર્ય છે. ઇટલેકે સમવસરણમાં વિગજેલા પ્રભુ જ્યારે ધ-
 ર્મદેશના આપે છે, ત્યારે દેવો અનેક જાતિના અમૂલ્ય
 દિવ્ય રત્નોથી દેદીપ્યમાન થયેલું છત્ર પ્રભુના મસ્તકપર
 ધારણ કરે છે. એવી રીતે દેવોએ રચેલા આઠ મહાપ્રાતિ-
 હાર્યરૂપી આઠ ગુણો અરિહંત પ્રભુના ક્રહ્યા. વળી તે શ્રી-
 અરિહંતપ્રભુના ચાર પ્રકારના મૂળ અતિશયો હોય છે.

दशांगरूप सिद्धांतरूपी निधानने 'लब्धूणवि' एटले
 ळव्या छतां पण, अर्थात् ते आगमोने सांभळ्या ०
 पण 'मिथत्तं' एटले मिथ्यात्व, अर्थात् अभिनिः
 मिथ्यात्वी जीवोलुं अतत्वश्रद्धानरूप मिथ्यात्व 'किं
 जाइ' एटले केम जतुं नथी? अर्थात् तेना मिथ्या
 केम नाश थतो नथी?! एवी रीतनो प्रश्न ज्यारं सिं
 पूछयो, त्यारे गुरु तेनो उत्तर आपे छे के हे शिष्य!
 'अह निहाणे पत्तेवि' एटले कारणके निधान प्राप्त थ
 छतां पण, अर्थात् घणुं द्रव्य मेळव्या छतां पण 'किं
 णाण' एटले कृपण मनुष्योने, अर्थात् जे मनुष्यो धन
 वान छतां पण ते धननो दान तथा उपभोगआदिकमां
 उपयोग करता नथी, एवा लोभी मनुष्योने 'पुणो
 दारिद्रं' एटले पाछुं दारिद्र्यज प्राप्त थांय छे, केमले प्रां
 करी तेना धननो अग्निआदिकथी विनाशज थांय छे.
 कशुं छे के—दानं भोगो नाश—स्तिस्रो गतयो भवति
 वित्तस्य ॥ यो न ददाति न भुंक्ते । तस्य तृतीया गति
 भवति ॥ १ ॥ २५ ॥

भावार्थः—कृपण मनुष्यने धननुं निधान प्राप्त थया
 छतां पण धननो नाश थवाथी जेम तेने पाछुं दारिद्र्यपणं

। प्राण के, तेन अभिनिदेजी मिथ्यान्वी जीविते जि-
माना श्रद्धापूर्वक निधाननी प्राप्ति यथा उतां पण ते-
हु मिथ्यान्व उजी नरुते नयी. ॥ २५ ॥

जैम जितावन मन्थत्वादिक धर्मनु कारण छे, ते-
। जितेधर्मप्रभु उपदेसेना पर्येषणआदिक पयों पण
पर्येषणआदिक धर्मना कारणत्व छे, ते देखाइ छे.

सो जयउ जेण दिहिया ।

संदनकरचाउमानियनुपवा ॥

नितं पलाग जायउ ।

जैमि पभावओ धरुममई ॥२६॥

अर्थ:— 'सो जयउ' एउले ते श्रीजितेश्वरप्रभु
पर्येता ययों, 'जेण' एउले जेसणे, अर्थात् जे जिते-
श्वरप्रभु 'संदनकरचाउमानियनुपवा' एउले संवत्सरी
या चतुर्मासी आदिक उत्तम पयों 'दिहिया' एउले
जय करी छे, अर्थात् जितेश्वरप्रभु ते पयोंनु धर्मप-
र्याके आराधन करवानु उपदेसेलु छे. संवत्सरी एउले
सृजनापय, के जे पयेंत दिवसे भव्य प्राणीओ मुवात्र-
निआदिक धर्मकार्य करीते सांख्यिक प्रतिक्रमण करी

મને જાણે કે મને જાણે કે... કોઈ પણ વસ્તુ...
જાણે કે મને જાણે કે... મને જાણે કે...
જિંદગી... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
મને જાણે કે... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
નિમેલ કરે... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
પણે જાણે કે... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
અમારું... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
અદાન... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
પ્રતિક્રમણ કરી... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
કાર્તિક... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
જાણે કે... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
મળ, નિદ્રા... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
આત્માને નિમેલ કરે છે. તેમજ... મને જાણે કે...
નામનું... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
વસે પણ... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
જીરો... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
તસરે... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
આદિક... મને જાણે કે... મને જાણે કે...
સોમાં... મને જાણે કે... મને જાણે કે...

१ अनेक प्रकारची धर्मांगण करे हे. 'जेसि पमा-
 ' पदले जे पयोना धर्मांगणी, अशीच ते उपर धर्म-
 पदपत्रादिक पयोने दिवने आगवेला धर्मना मा-
 नगी 'निर्देशमाण' पदले निर्देश धर्मांगणे पण,
 ते जीवित्तादिक अनिकर कायों करुनाग माणी-
 'पण' धर्ममई जायद' पदले धर्मवृद्धि भाय हे,
 ते तेरा महापरोनुं आचरण करुनाग पापिष्ट जीवोने
 ये पयोना मातान्मयी धर्मकायों कन्वानी वृद्धि ह-
 गें उत्पन्न भाय हे. ॥ २६ ॥

भावार्थः—ते जिनेश्वरानु जययेंता यती, के जे-
 पदपत्रा तथा सोदानी आदिक महापयो उपदेशेलां
 के जे पयोना मातान्मयी दिविक जीवोने पण धर्म
 यथानी वृद्धि उत्पन्न भाय हे. ॥ २६ ॥

तये मिथ्यान्वीधोण उपदेशेलां कुर्योना आराधन-
 यती लुक्यानी बतावे हे—

नामपि तस्मिन् अमुहं ।

जेण निदिष्टाड मित्यपवाड ॥

जेसि अणुसंगाओ ।

धर्मसौणवि होइ पावमई ॥२७॥

(૫૮)

અર્થ:—‘ જેણ ’ એટલે જેમણે, અર્થાત્ જે ^{મિથ્યા} ત્વી ધર્મગુરુએ ‘ મિથ્યપબ્વાઈ નિદિદ્વાઈ ’ એટલે મિથ્યા ત્વીઓનાં પર્વો ઉપદેશોનાં છે, જેવાં કે ધૂલિપડવો, ^{૧૫} ફાગણવદ એકમને દિવસે મિથ્યાત્વી લોકો મુખમાં સ્વરાય શબ્દોનો વૂમાટ કરી એક વીજાના શરીરપર ^{૧૬} તથા કાદવઆદિક ઉછાલી નિંદનીય કાર્યો કરે છે. ગણપતિ ચોથ એટલે વૈસાકસુદ ચોથને દિવસે, અથવા કોઈક દેશમાં ભાદરવાસુદ ચોથને દિવસે ગણપતિ પૂજાને વહાને મિથ્યાત્વી લોકો મદિરાપાન, માંસમજા આદિક અતિનિંદનીય કાર્યો કરે છે. નાગપંચમી ^{૧૭} શ્રાવણવદ પાંચમને દિવસે મિથ્યાત્વીઓ નાગપૂજનને વહાને ઘણાં કુકૃત્યો કરે છે. શીતલામાતામ એટલે શ્રાવણવદ યાત્રમને દિવસે શીતલામાતાની પૂજાને વહાને ^{૧૮} મળે દહાડે મંથેલું વાસી અનાજ, શાક, દાઝ ખાત ^{૧૯} મેરેનું ભોજન કરે છે, કે જે ભોજન વાસી હોવાથી તે અત્યંત નીચોની કન્યાની થવાથી તેનું ભોજન કરનાર ^{૨૦} પાના કેટલાક મથંકર મેગોના મોગરૂપ થઈ મરણને મગ થાય છે. તેમજ તે પર્વને વહાને કેટલાંક મેંદો ^{૨૧} મેંદોનામના મેંદોની ગ્રામગ્રામ લોકોનો મોટો મેં

યાય છે, અને તેનો લાભ લેહ ઘણા લખંગા લોકો સ્વા-
 ને સ્વાતર અનેક પ્રકારનાં કુકૃત્યો કરે છે. હવનાષ્ટમી
 એલે આસોસુદ આઠમને દિવસે દેવીપૂજાનિમિત્તે હવન
 રચાને વહાને મિથ્યાત્વી લોકો પાડા તથા વકરાંઆ-
 ક અનેક પંચેન્દ્રિય જીવોનો વધ કરી પોતાના આ-
 માને દુર્ગતિતરફ દોરે છે. વિજયદશમી એટલે આસોસુદ
 ઇમને દિવસે દશેરા નામના પર્વને વહાને વિચારા નિ-
 મિ પાડાઓનો વધ કરવામાં આવે છે. મીમઅગ્યારસ
 ઇમના પર્વને દિવસે ફલાહારને વહાને મિથ્યાત્વી લોકો
 નિક પ્રકારનાં કંદમૂળઆદિક અમલ્ય વસ્તુઓનું ભક્ષણ
 રે છે. કાઝીચૌદસ એટલે આસુવદ ચૌદસને દિવસે
 ગલિકામાતાના પૂજનને વહાને અનેક જીવોનો વધ ક-
 વામાં આવે છે. હોઝી એટલે ફાગણસુદ પુનમને દિવસે
 ળીપૂજનને વહાને મિથ્યાત્વીઓ મુખમાંથી ચોટા શ-
 નો મોટેથી ઉચ્ચારી માતા, વેહેન તથા દીકરીઆદિ-
 ની કંદ પળ લજ્જા રાખ્યાવિના તેમના સાંમઝતાં
 મરાણ કરી મદિરાપાનઆદિક અનેક પ્રકારનાં કુકૃત્યો
 રે છે. એવી રીતનાં અનેક મિથ્યાત્વનાં પર્વો મિથ્યા-
 શી કુકૃત્યો સ્વાર્થને સ્વાતર ઉપદેશોલાં છે, કે જે પ-

તારના ગુણોની પ્રાપ્તિ થાય છે, તથા જો દુર્ગુણી ગુણ-
 અદિકની સોવત થાય તો કુવ્યસન-સેવવારૂપી નાના
 તારના દુર્ગુણોનો પ્રાપ્તિ થાય છે. ' પુણ ' એટલે પરંતુ
 એસા મજ્જાઠિડ ' એટલે આ પ્રકારની મધ્યમ મનુષ્યોની
 સ્થિતિ છે, અર્થાત્ ગુણીના સંગથી ગુણવાન્ થવું, તથા
 દુર્ગુણીના સંગથી દુર્ગુણી થવું, એ મધ્યમ મનુષ્યોનો જા-
 તેસ્વભાવ છે. એટલે કે મધ્યમ મનુષ્યોનો જાતિસ્વભાવ
 મસંગને અનુસરી હમેશાં વદલ્યા કરે છે. પરંતુ ' ઉન્નિદ-
 વૃણપાવા ' એટલે ઉત્કૃષ્ટ પુણ્યવાળા તથા ઉત્કૃષ્ટ પાપ-
 વાળા, અર્થાત્ જેઓએ ભવાંતર આદિકમાં જિનપૂજા, ગુ-
 ર્મ્મેત્રા, મુપાત્રદાન આદિક ઉત્તમ ધર્મકાર્યો કરીને અનુ-
 ક્રમે આ ગંમારસમુદ્રથી તારનારું ઉત્કૃષ્ટ પુણ્ય ઉપાર્જન
 કરેલું છે, એવા ભરતચક્રી આદિકનીપેટે કેટલાક મધ્ય
 મનુષ્યો; તથા ભવાંતર આદિકમાં જીવહિંસા, ચોરી, પા-
 દાગ્મેવન, મૃપાવાદ આદિક પાપકર્મો સેવીને જેઓએ નિ-
 કાર્ણિત કર્મો ઉપાર્જન કરેલાં છે, એવા કાલસૂકરાદિક-
 નીપેટે કેટલાક અમધ્ય મનુષ્યો ' અણુમંગેણં ન ચિપ્પંતિ '
 એટલે અનુમંગવડે કરીને પણ પોતાનો જાતિસ્વભાવ વ-
 ળી રાખતા નથી. અર્થાત્ ઉત્કૃષ્ટ પુણ્યવાળા જીવોને ક-

અર્થ:—‘ તો ’ એટલે તેટલામાટે, અર્થાત્ આ જળાવેલી હકીકતમુજબ ‘ અહસયપાવિયપાવા ’ એટલે અત્યંત પ્રાપ્ત કરેલ છે પાપ જેઓએ, અર્થાત્ ભવાંતરઆદિકમાં જેઓએ નિવિડ પાપકર્મ ઉપાર્જન કરેલું છે, એવા મનુષ્યો ‘ ધમ્મિઅપવ્વેમુવિ ’ એટલે ધાર્મિક પર્વોનેવિષે પળ, અર્થાત્ પર્યૂપણા, ચતુર્માસી તથા જિનકલ્યાણક આદિક ઉત્તમ પર્વોનેવિષે પળ ‘ પાવરયા ’ એટલે પાપો-માંજ આસક્ત રહે છે, અર્થાત્ તેઓ પાપકાર્યોથી વિરમતા નથી. પર્યૂપણાઆદિક પર્વોમાં જિનેશ્વરગ્રમુએ પાપમય વ્યાપારઆદિક કરવાનો નિષેધ કરેલો છે, છતાં પળ કેટલાક શ્રાવક નામધારી અમવ્ય મનુષ્યો લોભને વશ થઈને પાપમય વ્યાપારમાંજ મચ્યા રહે છે. અનાજઆદિકનો વ્યાપાર કરનારા શ્રાવક નામધારી વ્યાપારીઓ પર્યૂપણાદિક પર્વોમાં પળ પોતાનો તે વ્યાપાર કર્યાજ કરે છે, અને તેથી તેમાં રહેલા અનેક ત્રસ જીવોની જે હિંસા થાય છે, તે સંબંધમાં તેઓ વેદરકાર રહી પોતાનો જીવન સમય પળ ધર્મકાર્યમાં ગુજારતા નથી. પરંતુ ‘ કિવિ ધન્ના ’ એટલે કેટલાક ધન્ય મનુષ્યો, અર્થાત્ ભવાંતર આદિકમાં પળ વિવિધ પ્રકારનાં ધર્મકાર્યો કરીને :

પાલરાજા, વિમલમંત્રીશ્વર, વસ્તુપાલ તેજપાલ આદિ
મહાપુણ્યશાલી મનુષ્યોનાં અનેક ઉદાહરણો જનશાસ્ત્રે
પ્રસિદ્ધ છે. ॥ ૩૦ ॥

ભાવાર્થ:—લક્ષ્મી પણ બે પ્રકારની હોય છે, તે
માની પેહેલી કુલક્ષ્મી મનુષ્યોની ગુણરૂપી સમૃદ્ધિ
નાશ કરે છે, અને વીજી ઉત્તમ પ્રકારની લક્ષ્મી જ્ઞાન
તથા કીર્તિઆદિક ગુણોની વૃદ્ધિ કરે છે, એવી રીતે તે
બન્ને પ્રકારની લક્ષ્મી અનુક્રમે પાપ તથા પુણ્યના પ્રમા-
વથી મળે છે. ॥ ૩૦ ॥

હવે લક્ષ્મીને ગ્રહણ કરવામાં, તેમજ લક્ષ્મીનું દાન
આપવામાં જે દૂષણની પ્રાપ્તિ થાય છે, તે સ્પષ્ટરીતે દ-
ર્શાવે છે—

ગુરુણો મદ્દા જાયા ।

સદ્દે થુગિઝ્ઞ લિંતિ દાળાઈ ॥

દુન્નિવિ અમુગિયસારા ।

દુસ્સમસમયમ્મિ વુહ્નંતિ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:—‘ ગુરુણો ’ એટલે ગુરુઓ, અર્થાત્ ઓધો,
શરપતીઆદિક સાધુનો વેપમાત્ર ધારણ કરનારા કેટ-

આદિકની લાલસાથી તેઓપાસેથી ઉત્તમપ્રકારનાં મિષ્ટાન્ન
 ભોજન આદિક ગ્રહણ કરે છે, અતિમૂલ્યવાન સૂક્ષ્મ
 લલમલ આદિકનાં વસ્ત્રો ગ્રહણ કરે છે, તેમજ શરીરમુક્ત
 ની લાલસાથી ઉપયોગમાં આવતી વિવિધપ્રકારની વસ્તુ
 ઓનું દાન તેઓપાસેથી મેળવે છે. અને કીર્તિના લાભ
 તે શ્રાવકો પણ તેઓની સ્તુતિથી ફુલાઈને તેઓજે નાના
 પ્રકારના મ્યાદિષ્ટ તથા ઇન્દ્રિયોના વિષયોને પુષ્ટિ આપ-
 નાગ અશન, પાન, સ્વાદિમ, સ્વાદિમ આદિકના પદાર્થો
 આપે છે, તથા પહેરવામાટે ડુંચી જાતની મહામૂલ્યવાન
 મલમલ આદિકનાં વસ્ત્રો વહોરાવે છે, અને તેમ કરી
 પોતે મહાધર્મનું કાર્ય કરે છે, એમ માની પોતાના હૃદય
 યમાં આનંદ પામે છે, તથા તેમ કરવાથી પોતાની કી-
 ર્તિનો જગતમાં જે ફેલાવો થાય છે, તે જાણીને તો તે-
 ઓના આનંદની સીમાજ રહેતી નથી. એવી રીતે 'દુ-
 સ્મયમયમિ' એટલે શ્રા દુસ્મય કાલમાં, અર્થાત્ દુ-
 સ્મય-પદ્ધતિ શ્રા પાંચમા આગમાં 'અપ્પણિયમાગ' એટલે
 સાગમાં જે નદી વિચારનાગ, અર્થાત્ આવા પ્રકારના
 કલ્પ વેદમાર્ગને આગળ કરનાગ કુગુરુઓને અનન્યસાદિ
 જાણેલા અભ્યર્થા આપણને લાભ થશે, અથવા મેળવવા

ગૌરવના રસિયા વનેલા છે. અહો ! મોટા મોટા દ્રવ્યવાન
 શ્રાવકો પણ મને મિથ્યાન્નઆદિક ઉત્તમ પ્રકારનાં ભોગ
 નો વહોરાવે છે, इत्यादिकरूप अभिमानना आवेश
 આવી જઈને તેઓ રમગૌરવના રસિયા વનેલા છે. વ
 મને ઘણા લોકો સમા સમા કરે છે, મુઠા વેસવાદા.
 કોમલ રૂઆદિકથી નરેલા મચ્છલના માર્દાતકીયાવિ.
 ગેરે મઢે છે, ઉત્તમ પ્રકારના અશન, પાન, સ્વાદિમ, સ્વા.
 દિમ આદિક પદાર્થો મઢે છે, इत्यादिकरूप अभिमानना
 આવેશમાં આવી જઈને તેઓ માતાગૌરવના રસિયા વનેલા
 છે. અને તેમ થવાથી ' સુદ્ધં ધર્મમ્ ' એટલે શુદ્ધ ધર્મતે.
 અર્થાત્ જિનેશ્વરમુણે પ્રરૂપેલા પ્રાણાતિપાતવિરમણ આ.
 દિક પંચ મહાવ્રતરૂપ સ્વર્ગ મુનિધર્મને ' નિગૃહંતિ ' એ
 ટલે ગોપવે છે, અર્થાત્ શ્રાવકોપાસે સ્વર્ગ ધર્મમાર્ગનો ઉ
 પદેશ આપી તેઓને મદજાવતા નથી. કેમકે તેઓ એ
 જાણે છે કે, જો પંચ મહાવ્રતરૂપ શુદ્ધ ધર્મનું શ્રાવકો
 પાસે વિવેચન કરી, તે પછી તેથી ડલટીરીને વર્તના
 એવા શ્રાવણનો તે પે રીરીને આદરમન્કાર કરશે? એવો
 મને પોતાનો આદરમન્કાર ન થવાના ભયથી તેઓ સ
 રો ધર્મમાર્ગ શ્રાવકો પાસે પ્રકાશતા નથી. ॥ ૩૨ ॥

મોવાર્થ:—મિથ્યાત્વની પરંપરામાં ઘણા લોકો
 શ્રાસક્ત થયેલા છે, તથા પરમાર્થ જાણનારા ઘણા થોડા
 લોકો છે, વ્હી ધર્મ ગુરુઓ પણ ક્રદ્ધિગૌરવ આદિક
 ગૌરવના રસિયા બનેલા છે, તેથી તેઓ ધર્મના શુદ્ધ મા-
 નિ હુપાવી રાખે છે. ॥ ૩૨ ॥

વ્હી સ્વરા પરમાર્થને જાણનારા ઘણા થોડાજ મ-
 નુષ્યો છે, તેનું વીજું પણ કારણ નીચેમુજવ દર્શાવે છે—
 સર્વોવિ અરિહં દેવો ।

સુગુરુ ગુરુ મળઈ નામમિત્તેણં ॥

તેસિં સરૂવં સુહયં ।

પુત્રવિહૂળા ન પાવંતિ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ:—‘ સર્વોવિ ’ એટલે સર્વ લોકો, અર્થાત્
 પરંપરાથી ચાલ્યું આવતું જે શ્રાવકકુલ, તેમાં જન્મેલા
 સર્વ કોઈ મનુષ્યો ‘ દેવો અરિહં ’ એટલે અમારા દેવ શ્રી-
 અરિહંતપ્રભુ છે, અર્થાત્ જેમણે ક્રોધ, માન, માયા અને
 લોભ નામના ભાવ શત્રુઓને હણેલા છે, તથા જેઓ સ-
 વ્હાં કર્મોનો ક્ષય કરીને મોક્ષરૂપી અનંતું અને શાશ્વતું
 સુખ પામેલા છે, એવા શ્રીચીતરાગ પ્રહ્લજ અમારા દેવ છે.

તેમજ ' સુગુરુ ' એટલે ઉત્તમ ગુરુ, અર્થાત્ ' સુમહાત્મ ' રૂપ શુદ્ધ ચારિત્રને પાલનારા, પોતે નિર્મલ આચાર પાલતાથકા પરને પણ શુદ્ધ ધર્મમાર્ગમાં જોડનારા, ઉત્કર્ષરહિત જિનભાષિત આગમોનો ઉપદેશ આપનારા એવા ઉત્તમ ગુરુજ ' ગુરુ ' એટલે અમારા ગુરુ છે, અર્થાત્ આ વર્ણવેલા ગુણોવાળાજ અમારા ધર્મગુરુ છે, એમ ' નામમિત્તેષાં ' એટલે નામમાત્રે કરીને, અર્થાત્ મુગ્ધથી ઉચારમાં કરીને ' ભણડ ' એટલે બોલ્યા કરે છે, અર્થાત્ તેણે જગત્માં એવી રીતે મુગ્ધથી બોલ્યા કરે છે કે, અરિહંત દેવજ અમારા દેવ છે, તથા ઉત્તમ ગુરુજ અમારા ગુરુ છે. પરંતુ ' તેસિં ' એટલે તે અરિહંત દેવોનું, તથા મુગુરુઓનું ' મુહયં ' એટલે મુગ્ધ કરનારું, અર્થાત્ આ ભવ અને પરમભવમાં અનેક પ્રકારનાં મુગ્ધો આપનારું ' સર્લ્લવં ' એટલે સ્વરૂપ, અર્થાત્ તે અરિહંત દેવો કેવા કેવા ગુણોવાળા હોય છે, તથા તે મુગુરુઓ પણ કેવા કેવા ગુણોવાળા હોય છે, इत्यादિક તે દેવગુરુઓનું સ્વરૂપ ' પુનઃ વિહુણા ' એટલે પુનઃવિનાના, અર્થાત્ જેઓ પાતાના આદિકમાં પુનઃ ઉપાસિત કરેલું નથી, એવા પુનઃગૃહિત માર્ગો ' ન પાવંતિ ' એટલે પામતા નથી, અર્થાત્ જા-

जसि ते गिरगुलं ।

कसिं मूढाण ते मुरुणो ॥ ३२ ॥

अर्थः--- ' मूढा ' एटले भूद्ध, अवतन अर्थात्
रहित निर्मल पंन महाव्रताने पालनारा, नानाप्रकार्म
तपस्या करनारा; उत्पाचना त्यागपूर्वक जिनभाषित आ
गमोनां निर्मल उपदेश आपी भव्यजनाने संगारगममृद्यों
तारी मोक्षमार्ग वनावनारा; ज्ञान, दर्शन तथा चाग्रि-
रूपी स्तनत्रयथी सर्वदा विभूषित थयेल्ला, उग्र विहार क-
रनारा, अनेक प्रकारना तीव्र परीपट्टाने पण ग्लानि-
हित सहन करनारा, निःस्पृहतापूर्वक दोपरहित उन्नित
आहार आदिक ग्रहण करी केवल धर्मेमाटेज शरीरने धा-
रण करनारा, तथा ' जिणआणरया ' एटले जिनेश्वर-
प्रभुनी आज्ञामांज रक्त थयेल्ला, अर्थात् तेमुजव जिनेश्व-
रप्रभुए साधुनां आचार प्ररूप्यो ले, तेमुजवज पोताना
उत्तम आचारमां वर्तताथका जिनेश्वरप्रभुनी आज्ञाने सां-
र्थक करनारा, एवा संविग्न गीतार्थ मुनिओ ' कसिं पा-
वाण ' एटले केटलाक पापीओना, अर्थात् जिनेश्वरप्र-
भुनी आज्ञांज उल्लंघन करी बोते उन्मार्गे चालनारा, स्वां

પૂર્વ તાત્તર મંદિર શ્રાવણને પણ જિનાશ્રાથી વિપરીત
 મંદિર આવી જનારને ચલારી મંત્રાર્થમુદ્રમાં શ્રમશ ક-
 માવનારા, શંદ્રિશોના વિપરીતે વન મહા વિહાર ન કરતાં
 એક જગત્તે સ્થિર મહા નિવાસ કરી રહેલા, શરીરને પુષ્ટ
 કરે, તથા શંદ્રિશોના વિકારોને ઉત્પન્ન કરે, એવા મરચ
 અને શુદ્ધિકારક આહાર કરી લંપટ બનેલા, પરિગ્રહ આ-
 દિક વચાવવામાં મુદ્દિત થયેલા, મંત્ર, યંત્ર, ઔષધ આ-
 દિક લોકોને બનાવી દગાદથી દ્રવ્યાદિકનો મંત્રય કર-
 નારા, તથા વેપમાત્રથી સાધુપણના આડંબર ધારણ ક-
 રીને લોકોને દગનારા, ગર્ભપાત આદિક પાપકાર્યો ક-
 માવવામાં જરા પણ આંચકો નહીં રાનારા, એવા
 કેટલાક પાપાચરણ આચરનારાઓને ' સિરંછલં હંતિ '
 એટલે મમ્તવના શૂલરૂપ થાય છે, અર્થાત્ તેવા પાપાચ-
 રણ આચરનારા કેવલ વેપધારી સાધુઓના મસ્તકમાં,
 શુદ્ધ ચારિત્ર પાલનારા મુનિઓ શૂલજેવા લાગે છે, કા-
 રણકે શુદ્ધ મુનિઓના જિનાશ્રામુજ્જવ ફેલાતાં ઉપદેશોથી
 તેઓનાં પાપાચરણો પ્રસિદ્ધિમાં આવે છે, અને તેથી તે-
 ઓનાં વ્યાધમાં ભંગ પડવાથી તેઓનાં હૃદયમાં હિમ્યારૂપી
 અગ્નિ સળગી ઉઠે છે. વળી ' જેમિ ' એટલે જેઓના, અ-

થીને શુદ્ધ ચારિત્ર પાલનારા કે મુનિપદ્ધામજોના ' તે
 પટલે તેઓ, અર્થાત્ તે વેપધારી કુમુદ્ધો ' મિચ્છલે
 પટલે મસ્તકમાં ધોનામેલા શૂલર્નીપેઠે મહાવ્યથા કા
 નામ નિવડે છે, કારણકે તે કુમુદ્ધો ફક્ત પોતાને
 મ્યારે માથવામાટે શુદ્ધ ચારિત્ર પાલનારા મોની પોતાથી
 જેટલી વનં તેટલી નિંદા કરીને તેઓને વગોવે છે. અંતે
 પ્વી રીતે ' કેમિં મૃદાણ ' પટલે કેટલાક મુગ્ધ માણ
 સોના, અર્થાત્ મારાસારનો વિચાર કરવાની શક્તિ નહ
 ધરાવનારા, એવા કેટલાક અજ્ઞાની મનુષ્યોના ' તે ગુ
 રુણો ' પટલે તેઓ ગુરુ બની વેશે છે, અર્થાત્ તે મૂઢ મ-
 નુષ્યોને પોતાના કપટમય ઉપદેશથી જાલમાં ફસાવીને,
 તેઓને વશ કરી તેઓપર પોતાની ગુરુપણાની સત્તા વે-
 સાડે છે. કારણકે તેવા મુગ્ધ મનુષ્યોને તેઓની કપટ-
 જાલમાં ફસાતાં જરા પણ વચત લાગતો નથી. ॥૩૪॥

ભાવાર્થ:—જિનેશ્વરપ્રભુની આજ્ઞા પાલનારા કેટ-
 લાક શુદ્ધ મુનિઓ કેટલાક પાપાચરણ કરનારા વેપ-
 ધારી યતિઓના મસ્તકમાં શૂલરૂપ થઈ વેદના ઉપજાવે
 છે, અને તે કુગુરુઓ શુદ્ધ મુનિઓને પણ મસ્તકમાં શૂ-
 લરૂપ થઈ પડે છે, કેમકે કેટલાક અજ્ઞાની મનુષ્યોના

રંતુ તેનેમાટે ઊલટું એમ કહે છે કે, અહો આ માણસ
મહાભાગ્યશાલી જાણવો, કે જે સર્પના ફેરી ડંચથી બચી
ગયો. પરંતુ 'જો' એટલે જે હલુકમી ભવ્ય મનુષ્ય 'ગુરુ
સર્પ' એટલે કુગુરુરૂપી સર્પને, અર્થાત્ ઉત્સૂચ પ્રસ્થના
રા, અને સંસાર ભ્રમણથી નહીં ડરનારા, તથા અભાગ્ય
ચઢાવનારા કુગુરુરૂપી મહાફેરી સર્પને 'ચયડ' એટલે
છોડી દે છે, અર્થાત્ જે માણસ તે કુગુરુનો ત્યાગ કરે
છે, 'તં' એટલે તેવા ભવ્ય મનુષ્યને 'હા' એટલે અરે!
'મૂઠા' એટલે મૂઠ મનુષ્યો, અર્થાત્ અજ્ઞાનરૂપી અંધ-
કારથી અંધ થયેલા મૂર્ખ મનુષ્યો 'દુટ્ટ' એટલે
દુષ્ટ કહે છે, અર્થાત્ આપણે તો પોતાના કુલપરંપરાથી
ચાલ્યા આવતા કુલગુરુનો ત્યાગ કર્યો, માટે સ્વસ્ત
તે દુષ્ટ માણસ છે, એમ તે અજ્ઞાનીલોકો તેની નિંદા
કરે છે. ॥ ૩૬ ॥

ભાવાર્થ:—સર્પને જોઈ તેનાથી દૂર રહેનાર મનુ-
ષ્યની કોઈ નિંદા કરતું નથી, પરંતુ અરેરે! કુગુરુરૂપી
સર્પનો ત્યાગ કરનારા ભવ્ય મનુષ્યને કેટલાક અજ્ઞાની
મનુષ્યો દુષ્ટ કહી તેની નિંદા કરે છે. ॥ ૩૬ ॥
હવે કુગુરુ અને સર્પવચનોનો અંતર દેખાડે છે—

વામાટે તેને હાથવતી પકડવો સારો છે, કેમકે તેમ ક-
 રતાં કદાચ તે હંસે તોપણ તેથી એક વચનજ મરણ
 કષ્ટ મોગવનું પડે છે. પરંતુ ' કુગુરુ સેવણ ' છૂટે
 ગુરુની મેવા કરવાનું કાર્ય, અર્થાત્ તેવા પ્રાણીની
 મેવાથી ગુરુને મેવવાનું કાર્ય ' મા મદ ' છૂટે કલ્પ
 નકારી નથી, અર્થાત્ આત્માને કોઈ પણ મેવા જિજ્ઞા
 નથી. કેમકે તેવા કુગુરુની મેવાથી પ્રાણીને અનંતો
 માત્ર ધમણ કર્યો પડે છે. ॥ ૩૭ ॥

વાચાર્થ: — મર્ષ એકજ વસ્તુ મરણ આપે છે, અને
 કુગુરુ અનંતો મરણો આપે છે. માટે મર્ષને મરણ કાર્ય
 માને. પરંતુ કુગુરુની મેવા કલ્પાણકારી નથી. ॥ ૩૭ ॥
 એ તે કુગુરુએને અતારી યો આમાટે માને છે ॥ ૩૮ ॥
 અર્થાત્ એક જવાબ છે —

નિળાસાયા વિચચંતા ।

મુનયો મર્ગિયમ્ તં નમિદ્યંતિ ॥

એ દિં વિચિત્ર જ્ઞાત્રો ।

અર્થાત્ મર્ગિયમ્ દ્રવ્યં ॥ ૩૮ ॥

અર્થાત્ મર્ગિયમ્ દ્રવ્યં ॥ ૩૮ ॥

नी पाछळ सघळी गाडरो अज्ञानपणाने लीधे कंडं पण
 विचार कर्थाविना ते खाडा आदिकमां जइ पडे छे, ते
 दृष्टांत दुनीयामां प्रसिद्ध छे. तेम आ जगत्ना अज्ञानी
 मनुष्यो पण धर्मसंवंधि सत्यअसत्यनो विचार कर्थाविना
 केवळ अंधपरंपराने आधीन थइ रहे छे. तेमाटे ग्रंथकार
 पोतानो खेद दर्शावे छे के, तेवा मूर्ख माणसोने अमो
 शी रीते धर्ममार्गपर चडावी शकीयें ? ॥ ३८ ॥

भावार्थः—तीर्थकरप्रभुनी आज्ञानो त्याग करी
 स्वेच्छाचारे वर्तनाराओने गुरुतरीके मानीने मूर्ख लोको
 तेओनो जे आदरसत्कार करे छे, तेमाटे अमो थुं करी-
 यें ? कारणके तेओ गाडरीया प्रवाहना दृष्टांते मोहांध
 बनेला छे. ॥ ३८ ॥

हवे अज्ञानी लोको कुगुरुनी मोहजाळमां केवा फ-
 साइ गया छे ? ते देखाडे छे—

निदरिक्कनो लोओ ।

जइ कुवि मग्गेइ रुट्टियाखंडं ॥

कुगुरूणं संगचयणे ।

दरिक्कनं ही महामोहो ॥ ३९ ॥

ની પાછલ સવલી ગાડરો અજ્ઞાનપણાને લીધે કંઈ પણ વિચાર કર્યાવિના તે ટાડા આદિકમાં જઈ પડે છે, તે દૃષ્ટાંત દુનીયામાં પ્રસિદ્ધ છે. તેમ આ જગતના અજ્ઞાની મનુષ્યો પણ ધર્મસંબંધિ સત્યઅસત્યનો વિચાર કર્યાવિના કેવલ અંધપરંપરાને આધીન થઈ રહે છે. તેમણે ગ્રંથકાર પોતાનો સેદ દર્શાવે છે કે, તેવા મૂર્ખ માણસોને અમો શી રીતે ધર્મમાર્ગ પર ચડાવી શકીયે ? ॥ ૩૮ ॥

ભાવાર્થ:—તીર્થંકરપ્રભુની આજ્ઞાનો ત્યાગ કરી સ્વેચ્છાચારે વર્તનારાઓને ગુરુતરીકે માનીને મૂર્ખ લોકો તેઓનો જે આદરસત્કાર કરે છે, તેમણે અમો શું કરીયે ? કારણકે તેઓ ગાડરીયા પ્રવાહના દૃષ્ટાંતે મોહાંધ બનેલા છે. ॥ ૩૮ ॥

હવે અજ્ઞાની લોકો કુગુરુની મોહજાલમાં કેવા ફસાઈ ગયા છે ? તે દેખાડે છે—

નિદરિક્તો લોઓ ।

જઈ કુવિ મગ્ગેઈ રુદિયાગ્વંડં ॥

કુગુરુણ સંગચયણે ।

દરિક્તં દ્વી મહામોહો ॥ ૩૯ ॥

ગુરુ છે, માટે તેઓ ગમે તેનું વિરુદ્ધ આચરણ આવડી
 હોય, તોપણ અમારે તેમને આહાર, પ્રાણી, વસ્ત્ર, પાન
 વિગેરે વહુમાનપૂર્વક આપવાંજ જોઈયે, તેઓનો વિશેષ
 કારે આદરસન્કાર કરવાંજ જોઈયે. આવી રીતની શ
 ક્ષિણતા ધારણ કરીને તે અજ્ઞ લોકો પોતાની મેલેજ
 અપાર સંસાર ધ્રમણનું દુઃખ વહોરી લે છે. તેમાટે ગ્રંથ
 કાર પોતાનો સેદ દર્શાવતાથકા કહે છે કે ' હી મહા
 મોહો ' અરેરે ! તે વિચારા અજ્ઞલોકોને આ કેવી મહા
 મોહદશા વઢગેલી છે ! ॥ ૩૯ ॥

ભાવાર્થ :—જો કોઈ સાધારણ મિશ્રુક માત્ર એ
 રોટલીનો ટુકડો માગે, તોપણ તેને લોકો તે આપ
 નથી, અને કુગુરુઓને તો દાક્ષિણતાને લીધે સરસ
 હાર આદિક આપે છે, અરેરે ! મોહનું આ કેવું પ્રાબ
 છે ! ॥ ૩૯ ॥

હવે ગ્રંથકાર તેવા કુગુરુઓમાટે નિરુપાય થ
 થકા પોતાનો સેદ દર્શાવે છે—

કિં ભણિમો કિં કરિમો ।

તાળ હયાસાળ ધિટ્ટદુટ્ટાણં ॥

(૧૬)

એટલે જે ' અહુદય ' એટલે અતિ ઉદય, અર્થાત્ સ
 પ્રકારે અતિ ઉત્કૃષ્ટતાવાળી ચડતી ' ન હોઈ ' એ
 જે થતી નથી, અર્થાત્ આ પડતા કાળમાં જૈનધર્મનો
 ઘણો ઉદય જોવામાં આવતો નથી, ' તં ' એટલે તે
 કારણ એ છે કે, ' કિઠ્ઠકાલસંભવજિયાણં ' એટલે ૩
 દુઃષમ આરાસૂપી ક્ષિપ્ર કાળમાં જન્મેલા જીવોનું, અથ
 ત્ આ પંચમ આરામાં જે પ્રાણીઓ જન્મે છે તેઓ પ્ર
 કરી ભાગ્યહીન હોય છે, માટે તેવા ભાગ્યહીન પ્રાણીઓના
 ' અહપાવમાહપ્પં ' એટલે અતિપાપોનું માહાત્મ્ય છે, અ
 ર્થાત્ ભવાંતરોમાં અથવા આ ભવમાં તેઓ કરેલાં મહા
 પાપોનું આ પરિણામ છે. કારણ કે મહા પાપીઓનાં પા
 પના પ્રભાવથી શુદ્ધ ધર્મનું માહાત્મ્ય ઘટે છે. ॥ ૪૩ ॥

ભાવાર્થ:—જગતના પ્રાણીઓને માતા સમાન હિત
 કરી દેવા પણ જૈન ધર્મનો જે અતિશય ઉદય આ જમા
 નામાં થતો નથી તેનું કારણ ફક્ત આ વિષમ કાળમાં જ
 ન્મેલા જીવોના અતિશય પાપોનું માહાત્મ્ય છે. ॥ ૪૩ ॥

દેવે આ પંચમ કાળમાં જન્મેલા જીવો કેવા પાપિ
 હોય છે તે દર્શાવે છે--

મજ ' કુગુરુની ' એટલે કુગુરુને પળ, અર્થાત્ પ્રણ
 રી તથા પત્ત માનુનો વેળ માત્રજ ધારણ કરનારા કુ
 ને પળ ' સુગુરુ કમરૂ ' એટલે સુગુરુ તરીકે ઓઝાવાવે
 અર્થાત્ મારા આ ગુરુ તો ઉત્તમ મહાત્મા છે, એવું જે
 કોને સમજાવે છે, ' મ ' એટલે તે માણસ ' વિડસો
 એટલે કદાચ વિદ્વાન હોય, અર્થાત્ દ્રવ્યથી જ્યાક
 કાવ્ય, કોપ, હંદઃચાત્ર આદિક વર્ણા શાસ્ત્રોનો જ્ઞા
 કાર હોય, તો પળ તે માણસને ' પાવપુત્રોત્તિ ' એ
 પાપોથી સંપૂર્ણ એવેલો જાણવો, અર્થાત્ તેને હિંસા
 દિક મહાપાપોનો કરનાર જાણવો. ॥ ૪૪ ॥

ભાવાર્થ:—જે માણસ ધર્મકાર્યોમાં પળ કરવા
 વર્તે છે, વઢી જેને મિથ્યાત્વનો કદાગ્રહ છે, તેજ
 ત્વજ પ્રરૂપણ કરવામાં જેને જરા પળ ડર નથી,
 કુગુરુને પળ જે સુગુરુ તરીકે ઓઝાવાવે છે, તેવો
 કદાચ વિદ્વાન હોય, તો પળ તેને મહા પ્રાપ્તિ

જિનેશ્વર પ્રશુની આજ્ઞા મુજબ કરેલું
 સુખ કરનારું થાય છે, અને તેથી વિપરીતપણે
 કરેલું ધર્મકાર્ય પળ દુઃખ કરનારું થાય છે, તે રહે
 સાહે છે—

કિંચંપિ ધમ્મકિંચં ।

પૂયાપમુહં જિણિંદઆણાણ ॥

ભૂઅમણુગ્ગહરહિઅં ।

આણાભંગાઝં દુદ્ધદાયં ॥ ૪૫ ॥

અર્થ:—‘ પૂયાપમુહં ’ એટલે પૂજાગમુચ્ચ, અર્થાત્ જિનેશ્વર પ્રમુની પૂજા, નામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પાંપથ, વનચૂવન, જિનચિંત્રની પ્રતિષ્ઠા આદિક ‘ ધમ્મકિંચં ’ એટલે ધર્મના કાર્યો, અર્થાત્ ઉપર વર્ણવેલાં ત્રણે ધર્મસંધિ કાર્યો ‘ કિંચંપિ ’ એટલે જે કરવાં તે પણ, અર્થાત્ ત્રણે ધર્મકાર્યો કરવાનું કાર્ય પણ ‘ જિણિંદઆણાણ ’ એટલે જિનેશ્વર પ્રમુની આજ્ઞા મુજબજ કરવું, અર્થાત્ સિદ્ધાંતોમાં તે તે ધર્મકાર્યો જે જે વિધિ મુજબ કરવાની જિનેશ્વરપ્રમુણ આજ્ઞા આપેલી છે, તે તે મુજબની વિધિપમાણે તે તે ધર્મકાર્યો કરવાથી તેઓ આ લોક અને પલોકસંવેધિ મુક્તિ આપનારાં થાય છે. પરંતુ ‘ આણાભંગાઝં ’ એટલે આજ્ઞાનો ભંગ કરવાથી, અર્થાત્ થીતરાગપદ્ધતી આજ્ઞાનું જહંઘન કરી વિપરીતપણે ધર્મકાર્યો કરવાથી, તથા ‘ ભૂઅમણુગ્ગહરહિઅં ’ એટલે પ્રાણીઓપર-

સ્વાધી મને ધર્મની પ્રાપ્તિ થશે, પણ માનનારો જે કોઈ
 મનુષ્ય ' કદં કરંતિ ' છટ્ઠે કદ મહન કરે છે, અર્થા-
 તઃ આત્માપના આદિક દેહને કદ કરનારો અનેક પ્રકાર-
 નો તપ કરે છે, મેમજ ' અપ્યં દર્શંતિ ' છટ્ઠે પોતાના
 આત્માને દર્શે છે, અર્થાત્ હંદિ ખોના વિકારોને દાવમાં
 મારી નોદ બ્રહ્માપનારા વિવિધ પ્રકારના તે ખોના વિ-
 પયોથી દૂર રહી આત્મદયન કરે છે, તથા ' દર્શ્યં નયં-
 તિ ' છટ્ઠે દ્રવ્યનો ત્યાગ કરે છે, અર્થાત્ ધન, ઘર, સ-
 ગીચા આદિક સર્વ પ્રકારના પરિગ્રહનો ત્યાગ કરી અ-
 ભગારી થને છે, પરંતુ ' દ્રકં મિથ્યનવિસલ્લવં ' છટ્ઠે
 કનક એક મિથ્યાત્વરૂપી વિગના વિંદુને, અર્થાત્ આત્મા-
 ના વિશુદ્ધ માવનો વિનાશ કરનારો મિથ્યાત્વરૂપી દો-
 રના વિંદુને જો ' ન વચદ ' છટ્ઠે ત્યાગ કરતો નથી,
 અર્થાત્ દાક્ષિણતા આદિક કારણોને લેદ જો તે મિથ્યા-
 ત્વને છોડી શકતો નથી, તો ' જેણ ચુરદંતિ ' છટ્ઠે
 તે હેતુથી તે ધુંડે છે, અર્થાત્ આ અપાર ભવમાગરમાં તે
 અનેતા ભવ સુધી ભ્રમણ કર્યા કરે છે. અને પ રીતે તે-
 ને તપ આદિક મથલોં કષ્ટકારી અનુષ્ઠાનો પગ નિષ્ક-
 ર થાય છે. ॥ ૪૬ ॥

(१०२)

भावार्थः—जे धर्माधी माणम कष्ट करे, अस्फुट
दमे, द्रव्यनो पण त्याग करे, परंतु जो ते एक मिथ्या
स्वरूपी जेगना विंदनो त्याग न करे, तो तेने आ संज्ञा
र समुद्रमां नुटवुं पडे ले. ॥ ४६ ॥

शुद्ध तथा अशुद्ध गुरु आदिकनां संग करवाधी
थता लाभ अने नुकसाननुं म्वरूप समजावे ले.

सुद्धविहि धम्मराज ।

बहुइ सुद्धाण संगमे सुअणु ॥

सावि य असुद्धसंगे ।

निउणाणवि गलइ अणुदियहं ॥

अर्थः—‘ सुअणु ’ एटले हे सज्जन ! अर्थात् उप-
देश सांभळवाने लायक एवा हे सत्पुरुष ! ‘ सुद्धाण !
एटले जिनभाषित धर्मनो स्वरो उपदेश आपनारा, तथा
निरतीचारपणे पंच महाव्रतरूप शुद्ध चारित्र पालनारा,
एवा उत्तम धर्मगुरुओनो ‘ संगमे ’ एटले संग करवाधी
अर्थात् तेवा गुरुओनी आदरसत्कारपूर्वक सोवता क-
रवाधी ‘ सुद्धविहिधम्मराओ ’ एटले शुद्ध विधिवाज्ज
धर्मनो राग, अर्थात् जिनेश्वरप्रभुए आगमोमां देखाडेली

તે મંત્રો ૨૧ : ૧૭૨ થી ૨૦૦

તો મેં વડ મુદ્રા પૂજી

મુદ્રા-તો માળા માં મંદામ ૧ ॥

તમ-તો માળા મંદામ ૧

લગ્ન-મંદિ-તો માં નિવિ-તો ॥ ૪૮ ॥

અર્થ: 'તો' એટલે તે માળા 'મુદ્રા' એટલે
જિનમાયિત વચનોને અનુસાર વર્તનામ અને પાંચ
વતરુપ શુદ્ધ ચારિત્ર પાલનના રતન મુદ્રાને 'મેં' એટલે
એટલે મેં છે, 'અર્થ' તે મોના પશ્ચિમમાં રહી તે જિ
નપૂજા આદિક શુદ્ધ ધર્મક્રિયામાં કરે છે, 'મા' એટલે
તે માળા, અર્થાત તે ધર્મના મનુષ્ય 'અમુદ્ધ' એટલે
એટલે અશુદ્ધ લોકોનો, અર્થાત અધાર્મિક દુર્જન લોકો
નો 'મહાસત્' એટલે મોટો શત્રુરુપ થઈ પડે છે,
અર્થાત તે ધર્મશીલ માળા માથે અધર્મી દુષ્ટ લોકો
તાનો ઘણોજ શત્રુભાવ રાખે છે, એટલે કે તેની નિ
કરી તેને અનેક પ્રકારનું નુકશાન કરવાની તક
કરે છે. 'તમ્હા' એટલે તેટલા માટે, અર્થાત તે દુ
જે દુશ્મનપણું રાખે છે, તે હેતુથી 'તાળ સયાસે'

नी पासे, अर्थात् तेजोना पडोशमां 'वलरहिओ' के बल विनाना, अर्थात् ते दुष्मनोने महान करवा-
शक्ति नही घरायनारा एवा धर्मान्मा सज्जनोए, 'मा
आसु' एटले रहेवुं नही, अर्थात् तेजोना सकान
नीक वसवापणुं करवुं नही, केसके तेजना पडोशमां
थी सज्जनोने घणुं कष्ट सहन करवुं पडे छे. ॥४८॥

भावार्थः—जे माणम शुद्ध गुरुने सेवे छे, ते दु-
ने गुरुरूप भद्र पडे छे. ते माटे निरल धर्मशील
से तेवा दुर्जनोना पडोशमां वसवुं नही. ॥ ४८ ॥
हवे तेवा दुर्जन माणमोना पडोशमां वसवाट नहि
पनुं कारण दर्शावे छे—

समयविउ असमत्था ।

सुसमत्था जत्थ जिणमए अविउ ॥

त्थ न वहुइ धम्मो ।

पराहवं लहुइ गुणरागी ॥ ४९ ॥

अर्थः—'जत्थ' एटले ज्यां, अर्थात् जे स्थानमां
यविउ' एटले सिद्धांतीना जाणनारा, अर्थात् जि-
पित आगमोना स्याद्वादमय सत्य तत्त्वने जाणनारा,

તથા તે મૂળના આનંદના કમનાગમો 'અસમત્યા' અગમ્ય થાય, અર્થાત્ પૂર્વકર્મના ઉદયથી દ્રવ્યના સામગ્ર્યે વિનાના થાય, અને 'જિણમણી' એટલે જૈનધર્મને નહીં જાણનારા, અર્થાત્ જૈનધર્મના તત્વોને નહીં ગમજનારા, અને તેથી તેપર દ્વેષ કરનારા મનુષ્યો 'સુસમત્યા' એટલે દરેક પ્રકારે મર્થ થાય, અર્થાત્ દ્રવ્ય અને વગવસીલા આદિકના મર્થ્યવાળા થાય 'તન્થ' એટલે તેવાં સ્થાનમાં, તેવાં સ્થાનકોમાં નિવાસ કરવાથી 'ધમ્મો ન વ' એટલે ધર્મ વૃદ્ધિ પામતો નથી, અર્થાત્ જિનપ્રાપ્તિ ધર્મને આરાધનારા મનુષ્યો પોતાનો ધર્મ સુધે આરાધી શક્તા નથી. અને 'ગુણરાંગી' એટલે ધુરાણ ધરનારા, અર્થાત્ શુદ્ધ દેવ, ગુરુ ધર્મનું કરનારા તે ધર્મશીલ મનુષ્યો 'પરાહવં લહ્હ' એટલે પરાભવ પામે છે, અર્થાત્ તેઓને પડોશના નારા તે દ્વેષી અથર્મી માણસો અનેક પ્રકારે હેરાન કરે.

ભાવાર્થ:—જે સ્થાનમાં જૈનધર્મના તત્વોને નારા મનુષ્યો અસમર્થ થાય, અને તે ધર્મના દ્વેષીઓ મર્થ થાય, તે સ્થાનમાં ધર્મી માણસોના ધર્મની વૃદ્ધિ

પરંતુ તેઓને કહ્યો કે અવસોમાં તમ્મચી પગ-
દિન કાચી પડે છે. ॥ ૪૯ ॥

પ્રમથ અવસી માનવ જેલ ધર્મનો પ્રવેશ ન કરે તો
તે દેવે દેરાંદ છે -

જે ન કરહ અહમારં ।

અમગ્ગસેવી નમમ્મઓ ધમ્મે ॥

તા ભટ્ટ અહ કુજા ।

તા પીડહ મુદ્ધધમ્મત્થી ॥ ૫૦ ॥

અર્થ:—‘ નમમ્મઓ ’ શબ્દને નમને પવો. અર્થાત્
શાન, રાજ્યમાં અધિકારીપણે માંગવનારો, તથા પ-
ત્રીકોનો નાયક, અને ચલ્યુક્ત ગરીબાઓ, દુન્યા-
માં સામર્થ્યને ધરનારો પવો ‘ અમગ્ગસેવી ’ શબ્દને કુ-
ળિ સેવનારો, અર્થાત્ નમ્યત્વયુક્ત જેલ ધર્મનો ત્યાગ
કરે, પરિવારિક આદિકના મિથ્યાત્વ ધર્મને સેવનારો,
તથા કલ્યાણ પ્રસ્થાપનારો પ્રજાનારી વેપારી નતિ ‘ જે
મારું ન કરે ’ શબ્દને ચીતરાગ પ્રજા પ્રસ્થાપના મુદ્ધ
મને વિષે પોતાનો અભિમાય ન દર્શાવે. અર્થાત્ નમ્ય-
ત્વયુક્ત મુદ્ધ જેલમાર્ગમાં જો ને દાખલ નજ થાય ‘ તા

વો હોય છે ? તે કહે છે—‘ ગુણં ’ એટલે સર્વ
 વહે કરીને સંયુક્ત હોય છે, અર્થાત્ શાસ્ત્રોમાં વર્ણક
 શ્રાવકોના પદ્ધતિ ગુણો કરી તે સુશોભિત
 હોય છે, તેમજ ‘ હેમગિગ્નિરમહર્ગ્વં ’ એટલે મેરુપર્વતની
 પેઠે અમૂલ્ય હોય છે, અર્થાત્ મેરુપર્વતની કિમત જેમકે
 ઇથી પણ આંકી શકાતી નથી, તેમ આ ગુણવાન પરાં
 કારી મનુષ્યની કિમત પણ કોઈથી આંકી શકાતી નથી.

ભાવાર્થ:—જેના આશ્રયથી ધર્માર્થી મનુષ્ય ગુદ્ધિ
 નધર્મ સેવે છે, તે ઉત્તમ ગુણોવાળો, તથા મેરુપર્વતની પેઠે
 મહામૂલ્યવાન પુરુષરત્ન આજગતમાં જયવંતો વર્તે છે. ૫
 વળી પણ ધર્મમાં સહાય કરનારા સજ્જન મનુષ્યને
 ગ્રંથકાર પ્રશંસા કરે છે—

સુરતરુ ચિંતામણિણો ।

અંગ્ધં ન લહંતિ તસ્સ પુરિસસ્સ ।
 જો સુવિહિરયજ્ઞાણં ।

ધર્મમાધારં સયા દેહ ॥ ૫૩ ॥

અર્થ:—‘ સુવિહિરયજ્ઞાણં ’ એટલે ઉત્તમ ધર્મ
 ધિમાં રક્ત મનુષ્યોને, અર્થાત્ શાસ્ત્રોમાં કહેલી વિધિ

ते मङ्गोऽयं न वि ।

तुलंति सरिसं धनद्वेहिं ॥७३॥

अर्थः—‘ उम्भुतमायं न वि ’ एटले उत्सुत अ
चरताथका पण, अर्थात् जिनेश्वरप्रभुण प्रहृषेलां अ
मोशी विरुद्ध वर्तन करताथका, एटलेके मिथ्या
आचरण करी तेनेज पुष्ट करताथका पण ‘ अयं ’
टले पोताना आत्माने ‘ मुसावगत्तंमि ’ एटले उ
श्रावकपणामां, अर्थात् समकीतधारी अने व्रतयुक्त
महान् श्रावकपणामां ‘ ठवंति ’ एटले स्थापे छे, अर्थात्
अमो तो जिनागमोमां वर्णवेला आचारविचार मुज
वर्तनारा उत्तम श्रावको छीये, एवुं जे पोते पोता
दुनीयामां कहेवरावे छे, ‘ ते ’ एटले ते कपटधारी
वको ‘ रुद्धरोरघच्छवि ’ एटले भयंकर दारिद्र्यधी
थया छतां पण, अर्थात् पोते द्रव्यरहित थया छतां
‘ धनद्वेहिं सरिसं ’ एटले धनाढ्योनी साथे, अर्थात्
रोडपति मनुष्योनी साथे, पोताना आत्माने ‘ तुलं
एटले सरस्वाने छे, अर्थात् पोते महादरिद्री भीखारी
पण जाणे कोटीध्वज मनुष्य होय नहि, एम पो

માને માનપ્રાપ્ત્યું કરે છે. ॥ ૭૨ ॥

માર્ગઃ—સમુદ્ર પટલે જિનામનોથી ચિત્ત આ-
ન કરવાયતા પણ તેથી પોતાને ઉચ્ચ આવકપણા-
નપાવવાનો રસ્તો કરે છે, તેથી ધવંચર દારિદ્ર્યથી
પણા થતા પણ પોતાને ધનાઢ્ય માણમોની માથે
પાડ્યા જેવું કરે છે. ॥ ૭૩ ॥

મુદ માણમો ન્યાય અન્યાયનો વિચાર કરી શકતા
॥, તે કહે છે—

કિવિ કુલકમમ્મિ રત્તા ।

કિવિ રત્તા સુહ્લજિણવરમવમ્મિ ॥

ઇય અંતરંમિ પિઠહ ।

મૃદા નાયં ન જાગંતિ ॥ ૭૪ ॥

અર્થઃ—‘કિવિ’ પટલે કેટલાક, અર્થાત્ આ
ગરમાં વસનારા કેટલાક મનુષ્યો ‘કુલકમમ્મિ’ પ-
ટલે કુલકાર્યોમાં, અર્થાત્ પોતાના કુલપરંપરાથી ચાલ્યા
પાવતા ચંડિકાઆદિક દેવીની પૂજા, તથા યજ્ઞઆદિક
વેવિધ પ્રકારનાં હિંસામય કાર્યોમાં ‘રત્તા’ પટલે રક્ત
પેલા હોય છે, અર્થાત્ તેવાં મિથ્યાત્વને પોષનારાં કાર્યો

(१२७)

अकार श्रोताजनोने उदंभीने कहे हे के, हे भ-
तीओ ! नमो बुधो के, आ केरी आधर्यजनक
वात हे ! ॥ ७४ ॥

विचार्यः—केटलाक मनुष्यो पोताना कुलकर्मधी
आयता मिथ्यात्वना मार्गमांज आनक्त थयेंला
। अने केटलाक मनुष्यो वीतगगप्रभुए प्रसंपला
मयत्तस्य जेनधर्ममांज आनक्त थयेंला होय हे,
तनुं तेओ बघे बघे अंतर जनां पण अज्ञानी म-
ने अंतरनी परीक्षा करी नकता नयी, माटे हे भ-
तीओ बुधो, के ते केरी आधर्यनी वात हे ! ॥ ७४ ॥
मिथ्यात्वना धर्म करनाराओ केतुं कार्य करे हे ?
अज्ञान देखाडे हे—

गोवि जाण अहिओ ।

तेसिं धम्माइं जे पकुवति ॥

चूण चोरसंगं ।

करंति ते चोरियं पावा ॥ ७५ ॥

व्यः—‘ जाण ’ एटले जेओनो, अर्यात् उत्सृज
रा, तथा शुभ आचार विचारधी अष्ट थयेंला,

(૧૪૮)

એવા પરિવ્રાજક આદિક પાશંડી મિથ્યાદષ્ટિ મનુષ્ય
 ' સંગોવિ ' એટલે સંગ પળ, અર્થાત્ તેઓની સાથે
 खेलો પરિચય પળ ' અહિઓ ' એટલે અહિતકારી
 અર્થાત્ પોતાના આત્માને ભવાંતરોમાં નરક આદિ
 અતિ ભયંકર કષ્ટો આપનારો છે. ત્યારે ' તેસિં ધમ્મા
 એટલે તેઓના ધર્મને, અર્થાત્ તે મિથ્યાત્વી કુગુરુ
 પ્રરૂપેલા નાના પ્રકારના હિંસામય ધર્મમાર્ગોને ' જે
 ટલે જે મનુષ્યો, અર્થાત્ અજ્ઞાનથી અંધ થયેલા એ
 માણસો ' પકુવંતિ ' એટલે પ્રકર્ષવડે કરીને કરે છે, અર્થાત્ તેઓના હિંસામય ધર્મનું જેઓ આચરણ કરે છે તે
 પાવા ' એટલે તે પાપી મનુષ્યો, અર્થાત્ પાપાચરણરૂપ
 મિથ્યાત્વ ધર્મમુજવ વર્તન કરનારા તે મહાપાપી મનુષ્યો
 ' ચોરસંગં મુત્તૂળ ' એટલે ચોરોનો સંગ છોડીને અર્થાત્
 ચોરી કરનારા મહાપાપી અને દુરાચારી મનુષ્યોના પરિ
 ચયનો ત્યાગ કરીને ' ચોરિયં કરંતિ ' એટલે ચોરી કર
 છે, અર્થાત્ પોતેજ વધ વંધન આદિક મહાકષ્ટ આપનાર
 એનું ચોરીનું કાર્ય કરવાએનું આચરણ કરે છે. ॥૭૫॥

ભાવાર્થ:—જે મિથ્યાત્વીઓનો પ્રસંગ કરવો પ
 અહિતકારી છે, તો પછી તેઓએ પ્રરૂપેલા કુધર્મને જે

[illegible]

भावार्थः—जेजो गृणदोपनी परीक्षा नयी जाणता, तेजा मनुष्यां विद्वानांनी सभासां ही रीत ध्यस्य होइ शके? अने तेजाज मनुष्यांने कदाच म स्वपणुं सांपवामां आवे, तो तो पछी विप अने अमृत तुल्यताज करेली कहेवाय. ॥ १०२ ॥

हवे ग्रंथकार उपदेशद्वारा त्रणे तत्त्वोक्तं आरा
करवानुं सूचये छे—

કેવી રીતે ' બુદ્ધાણ મજ્ઞત્થા હંતિ ' એટલે વિદ્વાનોની અંદર મધ્યસ્થ થઈ શકે? અર્થાત્ તેવા મનુષ્યો વિદ્વાનોની સભામાં મધ્યસ્થપણું ધારણ કરીને ગુણદોષના વિવેચનપૂર્વક શી રીતે ન્યાય આપી શકે? અર્થાત્ નજ આપી શકે. ' અહ ' એટલે કદાચ ' તેવિ ' એટલે તેઓ પણ, અર્થાત્ તેવા અજ્ઞાની મનુષ્યો પણ ' હુ ' એટલે નિશ્ચયે કરીને ' મજ્ઞત્થા ' એટલે મધ્યસ્થ થાય, અર્થાત્ તેવા અજ્ઞ મનુષ્યો કદાચ ન્યાય આપનારા થાય, ' તા ' એટલે તો ' વિસઅમિયાણ તુલત્તં ' એટલે વિપ અને અમૃત, એ બન્નેનું સરસાપણું કહેવાય, અર્થાત્ વિપ અને અમૃત, એ બન્નેની તુલ્ય ગણના કરવા જેવું થાય. ॥૧૦૨॥

ભાવાર્થ:—જેઓ ગુણદોષની પરીક્ષા નથી કરી જાણતા, તેવા મનુષ્યો વિદ્વાનોની સભામાં શી રીતે મધ્યસ્થ હોઈ શકે? અને તેવાજ મનુષ્યોને કદાચ મધ્યસ્થપણું સોંપવામાં આવે, તો તો પછી વિપ અને અમૃતનું તુલ્યતાજ કરેલી કહેવાય. ॥ ૧૦૨ ॥

હવે ગ્રંથકાર ઉપદેશદ્વારા ત્રણે
કરવાનું સૂચવે છે—

हवे सज्जन माणयोना संगथी थतुं उत्तम फल
 शीवे छे—

बलि किज्जामो सज्जन—

जणस्स सुविसुद्धपुन्नजुत्तस्स ॥

जस्स लहु संगमेवि ।

सुधम्मबुद्धी समुद्धसए ॥१०६॥

अर्थः—‘सुविसुद्धपुन्नजुत्तस्स’ एटले अति निर्म
 पुण्ये करीने युक्त एवा, अर्थात् पूर्व जन्ममां जेओए नि
 नपूजा आदिक पुण्यना उत्तम कार्यों करेलां छे, ए
 भाग्यशाली ‘सज्जनजणस्स’ एटले सज्जन मनुष्यनी,
 र्थात् शांत अने निर्मल स्वभाववाळा परोपकारी महा
 रुपनी ‘बलि किज्जामो’ एटले अमो पूजा करिये छी
 अर्थात् ग्रंथकार कहे छे के, तेवा उत्तमोत्तम सज्जन
 अमो स्तुति करीये छीये. केमके ‘जस्स’ एटले जे
 ज्ञन पुरुषना ‘लहु संगमेवि’ एटले थोडां प्रसंग
 पण, अर्थात् तेवा उत्तम पुरुषनो म्बल्प मात्र संग क
 थी पण ‘सुधम्मबुद्धी’ एटले उत्तम धर्मनी बुद्धि,
 र्थात् जिनभाषित उत्तमोत्तम निर्मल धर्मक्रिया

(२३०)

कइया होही दिवसो ।

जइया सुगुरूण पायमूलम्मि ॥

उस्सुत्तलेसविसलव—

रहिओ निसुणेसु जिणधम्मं ॥१२८

अर्थः—‘ दिवसो ’ एटले दिवस ‘ कइया होही ’
एटले क्यारे थशे ? अर्थात् तेवो दिवस क्यारे आवशे
के ‘ जइया ’ एटले ज्यारे ‘ सुगुरूण पायमूलम्मि ’ ए
टले सुगुरूणा चरणकमलमां, अर्थात् शुद्ध अने निरती
चारपणे चारित्रने पालनारा एवा उत्तम गुरुमहाराजनी
पासे ‘ जिणधम्मं निसुणेसु ’ एटले जैनधर्म हुं सांभळी-
श, अर्थात् जिनेश्वर प्रभुए प्ररूपेलां आगमोना वचनोनुं
हुं श्रवण करीश. केवो हुं ? तोके ‘ उस्सुत्तलेसविसल-
वरहिओ ’ एटले किंचित्मात्र उत्सूत्ररूपी शेरना विंदुथी
रहित थयेलो, अर्थात् सुगुरुसमीपे जिनभाषित आगमो-
नुं श्रवण करवाथी हृदयमां रहेलो उत्सूत्रना लेशरूपी
विपनो विंदु पण क्षणवारमां नाश पागे छे. ॥ १२८ ॥

भावार्थः—ग्रंथकार पोताना मनमां भावना भाव-
ताथका कहे छे के, ते दिवस मने क्यारे प्राप्त थशे ?

શ્રીવીતરાગપ્રભુએ આગમોમાં એવી પ્રરૂપણા કરેલી છે કે,
 ‘ સુયવવહારં ’ એટલે શ્રુતવ્યવહાર, અર્થાત્ સૂત્ર, વૃત્તિ,
 નિર્યુક્તિ, ખાપ્ય અને ચૂર્ણિરૂપ જે શ્રુતજ્ઞાન, તેના વ્યવ-
 હારવડે કરીને, એટલેકે તે પંચાંગીમાં વર્ણન કર્યા મુજબ
 ‘ વિસોહિયં ’ એટલે જેણે શુદ્ધિ મેળવેલી છે, અર્થાત્ તે
 પંચાંગીમાં વર્ણવ્યામુજબ જેણે અનેક નયોથી યુક્ત થયેલું
 જૈનધર્મસંબંધિ તત્ત્વજ્ઞાન મેળવેલું છે, ‘ તસ્સ ’ એટલે તેને,
 અર્થાત્ તે તત્ત્વજ્ઞાની મનુષ્યને ‘ વિમુદ્ધંવોહી જાયઃ ’ એ-
 ટલે અતિશય નિર્મલ વૉધિવીજ પ્રાપ્ત થાય છે; અર્થાત્
 તેનેજ અતિ ઉત્કૃષ્ટું નિર્મલ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય છે. શા-
 થી ? તોકે ‘ જિણઆણારાહગત્તાઓ ’ એટલે જિનઆ-
 જ્ઞાનાના આરાધકપણાથી, અર્થાત્ તે ભાગ્યશાલી મનુષ્યે
 શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુની આજ્ઞાનું આરાધકપણું મેળવેલું છે. કા-
 રણકે તેણે શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુએ ઉપદેશેલી પંચાંગીનું
 મેળવીને સ્વરેગ્ધરં તત્ત્વજ્ઞાન પોતાના હૃદયમાં
 રેલું છે. ॥ ૧૩૮

ભાવાર્થ:—કારણકે જિનેશ્વર પ્રભુએ કહ્યું
 જે માણસે શ્રુતવ્યવહારથી શુદ્ધ થયેલું તત્ત્વજ્ઞાન
 છે, તેનેજ જિનાજ્ઞાના આરાધકપણાથી નિર્મલ

(૨૪૭)

તની પ્રાપ્તિ થાય છે. ॥ ૧૩૮ ॥

હાલના સમયમાં જે જે ધર્મગુરુઓ દેખાય છે, તે તે સિદ્ધાંતની પરીક્ષામાં પાસ થવાયોગ્ય દેખાતા નથી, તે હકીકત હવે ગ્રંથકાર દર્શાવે છે—

જે જે દીસંતિ ગુરુ ।

સમયપરિક્ષાઈ તે ન પુજંતિ ॥

પુણમેગં સદ્દહણં ।

દુષ્પસહંતં જઓ ચરણં ॥ ૧૩૯ ॥

અર્થ:—‘ જે જે ગુરુ દીસંતિ ’ એટલે જે જે ધર્મ-ગુરુઓ દેખાય છે, અર્થાત્ આ હાલના સમયમાં જે જે ધર્માચાર્યો દ્રષ્ટિગોચર થાય છે, ‘ તે ’ એટલે તેતે ધર્માચાર્યો ‘ સમયપરિક્ષાઈ ન પુજંતિ ’ એટલે સિદ્ધાંતની પરીક્ષામાં સંપૂર્ણ નિષ્ફળતા નથી, અર્થાત્ સિદ્ધાંતોમાં ધર્મગુરુનાં જે લક્ષણો શ્રીજિનેશ્વરપ્રમુખ વર્ણવેલાં છે, તેવા લક્ષણવાળા ધર્મગુરુઓ આ દુઃસમકાલરૂપી પાંચમા આરામાં જોવામાં આવતા નથી. ‘ પુણમેગં સદ્દહણં ’ એટલે તુ અમોને એક શ્રદ્ધા છે, અર્થાત્ અમારા હૃદયમાં આ-પ્રકરને અનુસરીને એક એવી શ્રદ્ધા દૃઢ થયેલી છે

तरीके स्वीकारवा. ॥ १४० ॥

भावार्थः—तेटलामाटे दुनीयाना गाडरीयाप्रवाहः
छोडीने मध्यस्थपणे सिद्धांतोने अनुसारे सारी रीते परी-
क्षा करीने एक युगप्रधान आचार्य महाराजने सेववा.

आं दुस्सम कालमां निजुण माणसो पण ठगाईने
शुद्ध धर्ममार्गथी भ्रष्ट थाय छे, ते ह कीकत हवे दर्शवि छे—

संपइ दसमत्तेरय—

नामायरिएहिं जणियजणमोहे ॥

सुहधम्माओ निउणवि ।

चलंति बहुजणपवाहाओ ॥१४१॥

अर्थः—‘ संपइ ’ एटले सांप्रत कालमां, अर्थात्
आ पांचमा आरारूनी दुसम समयमां ‘ दसमच्छेरय ’
एटले दशमा आश्चर्यरूप, अर्थात् असंयमी धर्माचार्योंनी
पूजासेवारूनी दशमा आश्चर्यनी प्रवृत्ति थवाथी ‘ नामा-
यरिएहिं ’ एटले धर्माचार्यना फक्त नाममात्रने धारण
करनारा, अर्थात् जिनेश्वर प्रभुए वर्णवेला निर्मल चारि-
त्राचारथी भ्रष्ट थइ केवल लिंगमात्रने धारण करनारा
एवा नामधारी धर्मगुरुओए ‘ जणियजणमोहे ’ एटले

(૨૬૨)

જાણિજ મિત્થદિઠી ।

જે પડણાલંવણાં ગિહ્લંતિ ॥

જે પુણ સમ્મદિઠી ।

તેસિં મણો ચડણપયડીણ ॥૧૪

અર્થ:—‘જે’ એટલે જે માણસો અર્થાત્, કુમ સેવનારા ભ્રષ્ટાચારી મનુષ્યો ‘પડણાલંવણાં’ એટલે પડતા આલંબનોને, અર્થાત્ જિનભાષિત શુદ્ધ વિધિમા ભ્રષ્ટ થયેલા એવા પાસત્યા આદિક કુગુહઓનું, તથા ઓને અનુસરનારા કુશ્રાવકોનું વહુમાન, આદરસત્વ સેવા, પૂજા આદિકરૂપ પડતા આલંબનોને ‘ગિહ્લં’ એટલે ગ્રહણ કરે છે, અર્થાત્ તેવાં આલંબનોનો જે આશ્રય કરે છે, તેઓને ‘મિત્થદિઠી’ અર્થાત્ જિન ભાષિત શુદ્ધમાર્ગથી વિપરીતપણે ચાલનારા ‘જાણિજ’ એટલે જાણવા. ‘પુણ’ એટલે પરંતુ ‘જે સમ્મદિઠી’ એટલે સમ્યગ્દષ્ટિઓ છે, અર્થાત્ જે ભોળ શુદ્ધ મનકીત દયમા ધારણ કરેલું છે, ‘તેસિં મણો’ એટલે તેમ મન, અર્થાત્ તેવા સમકીનધારી મનુષ્યોનું હૃદય ‘ચડણપયડીણ’ એટલે ચડતી પંખિણ હોય છે, અર્થાત્ તેમ

(२५३)

चरता गुणस्नानमार्गने अनुसरें छे, अने चरता मरार-
नी धर्मविद्याओ करवामांज नेधोनुं हृदय आनक पाव
छे. ॥ १४२ ॥

भावार्थः—जेओ पटता आलंवनोने ग्रहण करे छे,
तेओने मिथ्यादृष्टि जाणवा. परंतु जेओ सम्यग्दृष्टिओ
छे, तेओनुं हृदय चरते परिणामे वने छे. ॥ १४२ ॥

आ जगतमां रत्न आदिक नव वस्तुओ गुल्म छे,
परंतु शुद्ध धर्ममार्गने धारण करनाराओनो मेलाप यवो
दुर्लभ छे, ते इकीकत देखादनाथका हवे ग्रंथकार कहें छे—

सर्वपि जगु गुल्महं ।

सुवन्नरयणाइवत्थुवित्थारं ॥

निजं चिय मेलववं ।

सुमग्गनिरयाण जइ दुल्लहं ॥१४३॥

अर्थः—‘जगु’ एटले आ जगतमां, अर्थात् आ
दुर्भावामां ‘सर्वपि’ एटले सबहुं ‘सुवन्नरयणाइवत्थु-
वित्थारं’ एटले सुवर्ण तथा रत्न आदिक पदार्थोनो स-
मूह, अर्थात् सुवर्ण, हीरा, माणिक, मोती, हाथी, घो-
रा रथ आदिक सबकी वस्तुओनो समूह ‘दुल्लहं’ प-

ટલે સુલભ છે, અર્થાત્ સુખે સમાધે મળી શકે એવો છે, એટલે કે તે સઘળા પદાર્થો મેળવવામાં ઘણી મુશ્કેલી પડતી નથી. 'જડ' એટલે પરંતુ 'નિચ્ચં ચિય' એટલે હ-મેશાં 'સુમગ્ગનિરયાણ' એટલે ઉત્તમ માર્ગમાં વર્તનારા, અર્થાત્ શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુએ પ્રરૂપેલાં આગમોને અનુસરીને નિર્મલ ધર્મમાર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરનારા સુગુરુ અને સુશ્રાવ-કોનો 'મેલાવં' એટલે મેલાપ થવો, અર્થાત્ તેઓનો સમાગમ મળવો, તે 'દુલહં' એટલે દુર્લભ છે, અર્થાત્ તેવા નિર્મલ આચારવિચારવાળા સજ્જનો આ સમયમાં ક-ચિતજ જોવામાં આવે છે. ॥ ૧૪૩ ॥

ભાવાર્થ:—સુવર્ણ તથા રત્ન આદિક સર્વ વસ્તુઓ-નો સમૂહ સુખે સમાધે મેળવી શકાય છે, પરંતુ શુદ્ધ જૈ-નમાર્ગમાં વર્તનારા સુગુરુ તથા સુશ્રાવકોનો સમાગમ થ-વો દુર્લભ છે. ॥ ૧૪૩ ॥

માર્ગાનુસારી મનુષ્યને પણ જો દેવગુરુસંબંધિ અભિ-માન ઉત્પન્ન થાય, તોપણ અત્યંત કર્મનું વંધન થાય છે, તે હકીકત હવે દર્શાવે છે—

અહિમાણવિસોપસસત્થ—

યં ચ શુભંતિ દેવગુલ્લગો થ ॥

ગુરુ તો અમારા વંશપરંપરાના છે, માટે તેમનોજ અમો પ્રવેશમહોત્સવ આદિક કરો તેમનુંજ વહુમાન તથા આદરસત્કાર વિગેરે કરીશું. હત્યાદિકરૂપ જે અભિમાન ધારણ કરવું ' તં ' એટલે તે પળ ' હી હી ' એટલે અરેરે ' પુવ્વદુચ્ચરિયં ' એટલે પૂર્વનું દુશ્ચરિત્ર છે, અર્થાત્ પૂર્વવાંધેલાં અશુભ કર્મોના ઉદયથીજ તેવું અભિમાન મનુષ્યોને પ્રાપ્ત થાય છે. માટે હે મન્યપ્રાણી ! તમો તેવાં અભિમાનને ધારણ કરશો નહીં. ॥ ૧૪૪ ॥

ભાવાર્થ:—શુભ દેવગુરુની જે સ્તવના આદિક કરવામાં આવે છે, તે અભિમાનરૂપી વિપને દૂર કરવામાં છે, પરંતુ તેવા દેવગુરુના સંબંધમાં પળ જો અભિમાન ધારણ કરવામાં આવે, તો જાણવું કે, અરેરે ! પૂર્વ વાંધેલાં દુષ્કર્મોનોજ તે ઉદય થયેલો છે ! ॥ ૧૪૪ ॥

હવે જેઓ જિનભાષિત વચનો મુજબ આચરણ કરતા નથી, તેઓને અનુસરનારાઓને ઠપકો દેતાથકા ગ્રંથ-કાર કહે છે—

જો જિણઆયરણાણ ।

લોઓ ન મિલેહ તસ્સ આયારે ॥

हा हा मूढ करितो ।

अप्यं कहं भणसि जिणपणयं ॥१४५॥

अर्थः—‘जो लोओ’ एटले जे लोक, अर्थात् पासत्याआदिक जे कुगुरु सो ‘जिणआयरणाए’ एटले जिनभाषित आचरणोनी साथे, अर्थात् पंच महाव्रत, समिति, गुप्ति आदिक गुरुसंबंधि जे आचारो श्रीजिनेश्वरप्रभुए प्ररूपेला छे, तेओनी साथे ‘न मिलेइ’ एटले मल्लता थता नथी, एटले ते मुजव पोतानुं आचरण करता नथी, परंतु तेथी उलटरी रीते वर्त्ता परिग्रह आदिक-नुं सेवन करे छे, ‘तस्स’ एटले तेवा कुगुरुओना ‘आयारे करितो’ एटले आचारने करताथको, अर्थात् ते भ्रष्टाचारी कुगुरुना मोहजालमय उपदेशने अनुसरी, ते मुजव धर्मविरुद्ध आचारोने सेवतोथको ‘मूढ’ एटले हे मूढप्राणी ! अर्थात् तेवा मोहांध थयेला प्राणीने उद्देशीने ग्रंथकार खेद दर्शावताथका कहं छे के, रं मोहांध प्राणी ! ‘हा हा’ एटले अरेरे ! ‘अप्यं’ एटले पोताना आत्माने ‘जिणपणयं’ एटले जिनेश्वरप्रभुप्रति प्रीतिवाळो, अर्थात् हुं तो जिनोक्त आगमवचनोने अनुसरी वर्त्तनारो

હું, એવું પોતામાટેનું વિચ્છુલ જૂઠું વચન 'કહ મળસિ' એટલે તું શામાટે મળે છે? અર્થાત્ જૂઠી રીતે પોતાના આત્માને જિનવચનમુજવ વર્તનારો શામાટે કહેવરાવે છે?

માવાર્થ:—જે પાસત્યાઆદિક ધ્રુષ્ટાચારીઓ જિનાજ્ઞામુજવ વર્તતા નથી, તેઓના આચાર મુજવ વર્તન કરીને, રે મૂઢ પ્રાણી! તું પોતાના આત્માને જિનાજ્ઞામુજવ વર્તનારો શામાટે કહેવરાવે છે? ॥ ૧૪૫ ॥

પાસત્યા આદિકના ઉપદેશ મુજવ વર્તનારાં આંસ-મયદાં ઘણા લોકો છે, અને જિનભાષિત શુભ આચરણ આચરનારા કોઈક વિરલાજ છે, તે હકીકત દર્શાવતાં થકા હવે ગ્રંથકાર કહે છે—

જં ચિઅ લોઓ મન્નહ ।

તં ચિઅ મન્નંતિ સયલલોઆવિ ॥

જં મન્નહ જિણનાહો ।

તં ચિઅ મન્નંતિ કિવિ વિરલા ॥૧૪૬॥

અર્થ:—'લોઓ' એટલે પાસત્યાઆદિક ધ્રુષ્ટાચારી લોક, અર્થાત્ જિનાજ્ઞાથી વિપરીતપણે વર્તનારા કુગુણો 'જં ચિઅ મન્નહ' એટલે જે કંઈ માને છે, અ-

(૨૬૯)

અર્થાત્ પોતાનો સ્વાર્થ સાધવામાટે મુગ્ધ લોકોને જે કંઈ ઉપદેશ આપે છે 'તં ચિઅ' એટલે તે ઉપદેશને, અર્થાત્ તે અષ્ટાચારીઓના તે કવચમય ઉપદેશને 'સયલલોઆ-વિ મન્નંતિ' એટલે સર્વ લોકો માને છે, અર્થાત્ આ જગતના સર્વ કોઈ મુગ્ધ લોકો તેને સત્ય કરી માને છે, અને તે મુજબજ વર્તન કરી મૃત્યુવાદ કુગતિમાં જઈ અનેક પ્રકારનાં કષ્ટો સહન કરે છે. પાંતુ 'જં' એટલે જે કંઈ, અર્થાત્ લોકોપર નિઃસ્વાર્થે ઉપકાર કરવાની બુદ્ધિથી જે હિતકારી ઉપદેશ 'જિણનાહો મન્નઈ' એટલે શ્રીજિનેશ્વર પ્રભુ માને છે, અર્થાત્ આગમોદ્ધારા શ્રીવીતરાગ પ્રભુએ જે ઉપદેશ મળ્ય જીવોને તારવામાટે આપેલો છે, 'તં ચિઅ' એટલે તે ઉપદેશને તો 'કિવિ વિરલા' એટલે કોઈક વિરલા મનુષ્યોજ, અર્થાત્ કોઈ પુન્યશાલી મળ્ય મનુષ્યોજ 'મન્નંતિ' એટલે માને છે, અર્થાત્ તેવા મોક્ષમાર્ગને આપનારા શુદ્ધ ઉપદેશને પોતાના હૃદયમાં ધારણ કરે છે. ॥ ૧૪૬ ॥

માત્રા :-—અષ્ટાચારી કુગુરુઓ જે ઉપદેશ આપે છે, તે મુજબ દુનીયાના સર્વ લોકો આચરણ કરે છે, પરંતુ શ્રીવીતરાગપ્રભુ જે ઉપદેશ આપે છે, તે મુજબ વર્ત-

અર્થ:—‘ જિણનાહો ’ ણટલે જિનનાથ, અર્થાત્ રાગદ્વેષ આદિક કપાયોગી રહિત થયેલા ણવા શ્રીતીર્થ-
 કર મહારાજ ‘ લોયાયારવિપક્ષવળ ભૂઓ ’ ણટલે લો-
 કાચારથી વિપક્ષભૂત ણટલે ન્યારા છે, અર્થાત્ ભ્રષ્ટાનારી
 ણવા પામત્યાઆદિક, તેમજ ત્રિદંડી, તાપસ, ચરક, ત-
 થા પરિવ્રાજક આદિકના દુષ્ટ આચારથી વિપરીત આ-
 ચારવાળા છે, ણટલે કે શ્રીચીતરાગપ્રભુ તો સર્વ પ્રકાર-
 ના કપાય આદિકથી રહિત થયેલા છે, અને પામત્યા
 તથા અન્યદર્શનીઓ તો કામ, ક્રોધ, રાગ, દ્વેષ આદિક
 દોષોયેં કરીને યુક્ત છે, ‘ જડ જાણિમિ ’ ણટલે ણવું
 જ્યારે તું જાણે છે, અર્થાત્ હે મુશ્વ પ્રાણી ! ણવી રીતનો
 તેઓ થયેનો તપાવત જ્યારે તું જાણે છે, ‘ તા ’ ણટલે
 ત્યાં ‘ તં ’ ણટલે તું ‘ તં ’ ણટલે તે શ્રીચીતરાગપ્રભુને
 ‘ યદ્દંતો ’ ણટલે માનતોથ તો, અર્થાત્ શ્રોત્રિનેથપ્રભુને
 શુદ્ધ દેવતર્ગકે માનતોથ તો ‘ લોશ્રઆચાર ણટલે લોકા-
 ચારને, અર્થાત્ તે ભ્રષ્ટાચારી વિવ્યાપી લાંબોના દુષ્ટ આ-
 ચારોને ‘ યદ્દ મલમિ ’ ણટલે તું કેમ માને છે ? અર્થાત્
 તેઓના ભ્રષ્ટાચારોને શુદ્ધ વર્તેવા માન્યું. તેનું તું મા-
 નાડે મેલત કો છે ? ॥ ૨૬૨ ॥

(૨૮૩)

માર્થ:—હે મુઘ પ્રાણી ! શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુ મિ-
થ્યાત્વરૂપ લૌકિક આચારના વિપક્ષભૂત ઇટલે શત્રુરૂપ
છે, એવું તું જ્યારે જાણે છે, તો પછી તે શ્રીજિનેશ્વરપ્ર-
ભુને માનતોયકો તું મિથ્યાત્વરૂપ લૌકિક આચારને શા-
માટે હૃદયમાં ધારણ કરે છે ? ॥ ૧૪૮ ॥

શ્રીચીતરાગપ્રભુને દેવપણે સ્વીકારીને પણ જેઓ અ-
ન્યદર્શનીઓના દેવોને માને છે, તેઓના દોષોનું અનિ-
વાર્યપણું દેશાડતાયકા હવે ગ્રંથકાર કહે છે—

જે મન્નેવિ જિણિંદં ।

પુણોવિ પળમંતિ ઇયરદેવાણં ॥

મિત્થત્તસન્નિવાયગ—

ગઘાણં તાણ કો વિજ્ઞો ॥૧૪૯॥

અર્થ:—‘ જે ’ ઇટલે જેઓ, અર્થાત્ જે મુઘ મનુ-
ષ્યો ‘ જિણિંદં ’ ઇટલે જિનંદ્રપ્રભુને, અર્થાત્ રાગદ્વેષ આ-
દિક કયાયોયી રહિત થયેલા એવા શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુને ‘ મ-
ન્નેવિ ’ ઇટલે માનીને, અર્થાત્ પોતાના અમીષ દેવતરી-
કે સ્વીકારીને પણ ‘ પુણોવિ ’ ઇટલે ફરીને ‘ ઇયરદે-
વાણં પળમંતિ ’ ઇટલે ત્રીજા દેવોને નમસ્કાર કરે છે,

અર્થાત્ કામ ક્રોધ આદિકૃપી યુક્ત થયેલા એવા હરિહરાદિક દેવોને દેવતરીકે માનીને તેમને વંદન નમસ્કાર આદિક કરે છે, એવા 'મિથ્યત્તસન્નિવાયગગચ્છાણં' એટલે મિથ્યાત્વરૂપી સન્નિપાતને પ્રાપ્ત થયેલા, અર્થાત્ જેમને મિથ્યાત્વના કદાગ્રહરૂપી સન્નિપાતનો રોગ લાગુ પડેલો છે, એવા 'તાણ' એટલે તે મિથ્યાત્વીઓનો, અર્થાત્ તેવા કદાગ્રહી મિથ્યાત્વી મનુષ્યોનો 'કો વિજ્ઞો' એટલે કોણ વૈદ્ય હોઈ શકે ? અર્થાત્ તેઓના મિથ્યાત્વરૂપી અસાધ્ય સન્નિપાતને દૂર કરવામાટે કોણ વૈદ્ય સમર્થ થઈ શકે ? એટલે કે એવો કોઈ પણ વૈદ્ય મળી શકતો નથી, કે જે તેઓના મિથ્યાત્વરૂપી સન્નિપાતના વ્યાધિને દૂર કરી શકે. ॥ ૧૪૯ ॥

ભાવાર્થ:—જે મૂઢ મનુષ્યો શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુને દેવતરીકે સ્વીકારીને, પાછા વીજા હરિહરાદિક દેવોને નમસ્કાર કરે છે, એવા મિથ્યાત્વરૂપી સન્નિપાતના રોગને પ્રાપ્ત થયેલા મનુષ્યોનો રોગ દૂર કરવાને કયો વૈદ્ય સમર્થ હોઈ શકે ? ॥ ૧૪૯ ॥

હવે તે મિથ્યાત્વરૂપી સન્નિપાતના રાંગથી ગ્રસ્ત થયેલા મનુષ્યો યું કરે છે ? તે ગ્રંથકાર કહે છે—

(૨૬૨)

एगो अ गुरु एगोवि ।

सावगो चेइआणि विविहाणि ॥

तत्थय जं जिणदव्वं ।

परुप्परं तं न विच्चंति ॥ १५० ॥

अर्थ:—‘एगो अ गुरु’ एटले गुरु एकज છે, અર્થાત્ સર્વ ગુરુઓ શ્રોજિનેશ્વરપ્રભુએ પ્રરૂપેલા દ્રવ્યલિંગ આદિકને તુલ્ય રીતે ધારણ કરનારા છે, તેમજ ‘સાવ-ગોવિ એગો’ એટલે શ્રાવક પણ એકજ છે, અર્થાત્ સર્વ-શ્રાવકો જિનભાષિત તુલ્ય આચાર વિચારને પાલનારા છે પરંતુ ‘ચેइआणि विविहाणि’ એટલે ચંત્યો જૂદાં જૂદાં છે, અર્થાત્ જિનેશ્વર પ્રભુની પ્રતિમાઓથી અલંકૃત થયેલાં જૂદા જૂદા ગચ્છનાં જૂદાં જૂદાં ઘણાં જિનમંદિરો વિદ્યમાન છે, પરંતુ ‘તત્થય’ એટલે ત્યાં, અર્થાત્ તે જિનમંદિરોને લગતું ‘જં જિણદવ્વં’ એટલે જે દેવદ્રવ્ય છે, અર્થાત્ જિનમંદિર તથા જિનપ્રતિમાનાં જીર્ણોદ્ધાર આદિકમાટે જે દેવદ્રવ્ય એકટું કરવામાં આવેલું હોય છે, ‘તં’ એટલે તે દેવદ્રવ્યને ‘પરુપ્પરં ન વિચ્ચંતિ’ એટલે પરસ્પર વેંચી લેતા નથી, અર્થાત્ વીજા કોઈ જિનમંદિ-

રના જીર્ણોદ્ધારમાટે અવગ્ય જોડતું દેવદ્રવ્ય વીજા જિન-
મંદિરના અધિકારીઓ મમત્વભાવથી આપતા નથી, એ
તેમનું મહામિથ્યાત્વ છે. એટલે કે લોભ આદિકથી દો-
ષિત થયેલા ધર્મગુરુઓ પણ મમત્વભાવથી પોતાના શ્રા-
વકોને દરેક જિનમંદિરમાં વાપરવાલાયક દેવદ્રવ્ય વીજા
ગચ્છના જિનમંદિરમાં વાપરતાં અટકાવે છે, એવું આચ-
રણ કરનારા કુગુરુ, તથા કુશ્રાવકોનું મહામિથ્યાત્વપણું
ગ્રંથકારે દર્શાવ્યું છે. ॥ ૧૫૦ ॥

ભાવાર્થ:—ગુરુઓ પણ સઘળા એકના એકજ છે,
અને શ્રાવકો પણ સઘળા એકના એકજ છે, અને જિન-
મંદિરો જૂદાં જૂદાં હોય છે, પરંતુ તેઓમાં એકનું થયેલું
દેવદ્રવ્ય મમત્વભાવથી પરસ્પર ઉપયોગમાટે વેંચી લેતા
નથી, એ મહામિથ્યાત્વનું કારણ છે. ॥ ૧૫૦ ॥

હવે ગ્રંથકાર મૂઢ મનુષ્યોની મોહસ્થિતિ પ્રગટપણે
જણાવે છે—

તે ન ગુરુ નો સઘા ।

ન પૂઝઓ તેહિં હોઝ જિણનાહો ॥

મૂઢાળ મોહઠિઈ ।

સા નજ્જઈ સમયનિઉળેહિં ॥૧૫૧॥

जाणी शके छे. ॥ १५१ ॥

भावार्थः—तेवा भ्रष्टाचारीओने गुरु तथा श्रावक-
तरीके लेखी सकाय नही, तेमज तेओए शुद्धतापूर्वक
श्रीवीतरागप्रभुनी पूजा करेली कहेवाय नही, एवी री-
तना ते मोहांथ मनुष्योनी मोहावस्थाने सिद्धांतोना जा-
णकार मनुष्योज जाणी शके छे. ॥ १५१ ॥

देवद्रव्य आदिकना संबंधमां ममत्वपणानो उपदेश
आपनारा गुरुओ युगप्रधान कहेवाय नही, ते हकीकत
हवे ग्रंथकार दर्शावे छे—

सो न गुरु जुगपवरो ।

जस्स वयणंमि वट्ठए भेओ ॥

चियभवणसङ्गणं ।

साहारणद्वयमाईणं ॥ १५२ ॥

अर्थः—‘ चियभवणसङ्गणं ’ एट्ठले जिनप्रतिमा,
जिनभवन तथा श्रावकोना संबंधमां, तेमज ‘ साहारण-
द्वयमाईणं ’ एट्ठले साधारण द्रव्य आदिकना संबंध-
मां, अर्थात् देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य तथा साधारणद्रव्य आ-
दिकना संबंधमां पण ‘ जम्म ’ एट्ठले न श्रावकोना ‘ व-

'सर्वसि' एतदेव कथयन्ती, अर्थात् उपदेयता । तेषां व-
 द्यते । एतदेव नेत्र द्वायं च, अर्थात् निश्चयं आशयानां
 भावे च, एतदेव के च आशयं पानानां मन्त्रानां मन्त्री
 भाषयन्ती तेषां उपदेयता भावे च, आ जिन-प्रतिमा, आ
 जिनमेदिन, तथा आ अमृत भाषयन्ती, मन्त्र आ
 अमृत देवतासंघातं एतदेव भवेत् देवदम्ब, आ अमृत आ-
 पना मन्त्रानां वराधयन्ती दानदम्ब तथा माधायनदम्ब
 त्रिमूर्ति आपना मन्त्रानां मन्त्रां च त्रिमूर्तिमन्त्र तथा दया-
 भय आदिपञ्चाशत् वाक्यान्, पीडा मन्त्रानां जिनमेदिन आ-
 दिपञ्चाशत् वाक्यान् आशयानां च आपन् नदी, तेषां मन्त्रानां जे-
 शानां उपदेशानां मागनामपनानां भेदभावे रहस्यो च,
 'सो गुरु' एतदेव च परमगुरु, अर्थात् तेषां उपदेयता आ-
 पना परमगुरु । न गुणपानम् । एतदेव गुणप्रधान कहेवा-
 य मन्त्री, अर्थात् तेषां तेषां उपदेयता सर्वमान्य पर श-
 क्यो नदी ॥ २२२ ॥

भाषार्थः—तेषां उपदेयता, जिनप्रतिमा, जिनमे-
 दिन, आपना, तथा माधायनआदिकं दम्बानां संवर्धमा
 मन्त्रआदिपञ्चाशत् मन्त्रवर्णनायां भेदभावे रहस्यो च, तेषां
 परमोपदेशयोः परमप्रधान आशयानां कहेवाय नदी ॥ २२२ ॥

(२७०)

हालना समयमां पण जेओ जिनभापित विधिविधानपूर्वक धर्मक्रिया करता नथी, तेओनुं दृढ मिथ्यात्वपणुं हवे ग्रंथकार दर्शावे छे—

संपइ पहुवयणेणवि ।

जाव न उल्लसइ विहिविवेयत्तं ॥

ता निविडमोहमित्थत्त—

गंठियादुट्टमाहप्पं ॥ १५३ ॥

अर्थः—‘ संपइ ’ एटले सांप्रत कालमां, अर्थात् हालना आ पडता कालमां ‘ पहुवयणेणवि ’ एटले प्रभुना वचनवडे करीने पण, अर्थात् श्रीवीतरागप्रभुए प्ररूपेलां आगमोना वचनोना उपदेशवडे करीने पण ‘ जाव ’ ज्यांमुधी ‘ विहिविवेयत्तं ’ एटले विधिविवेकपणुं, अर्थात् जिनभापित वचनोमुजव देवद्रव्यनी वृद्धि, समयोचित जीर्णोद्धार आदिकमां नेनुं खरचनुं, देवद्रव्यनुं रक्षण करनुं, पावत्रतापूर्वक आशातना आदिकनुं निवारण, जिनपूजा, मुगुरुनी भक्ति, दोपरहित सामायिक, प्रतिक्रमण, पौषध तथा उपवास आदिक विधिविधाननुं कार्य करवानो विवेक ‘ न उल्लसइ ’ एटले उल्लास पामतो

(૨૭૧)

નથી, અર્થાત્ તેસંવંધિ હૃદયમાં ભાવ પ્રગટ થતો નથી
'તા' એટલે ત્યાંમુઘી એમ જાણવું કે 'નિવિડમોહમિ-
ત્યત્તગંઠિયાદુઘ્નમાહુષ્યં' તે પ્રાણીને નિવિડ મોહમિથ્યા-
ત્વની ગાંઠનું દુષ્ટ માહાત્મ્ય ત્રાણ પડેલું છે, અર્થાત્ તે
ભાગ્યહીન મનુષ્ય મોહમિથ્યાત્વની અતિ દઢ ગાંઠના વં-
ધનથી વંધાયેલો છે, એટલેકે હજુમુઘી તેના હૃદયમાં મ-
હામિથ્યાત્વ દૃઢપણે નિવાસ કરી રહેલું છે. ॥ ૧૫૩ ॥

મધુ વચનની આશાતના કરવી, તેજ મહાદુઃખનું
નિવાન છે, તે હકીકત દર્શાવતાયકા હવે ગ્રંથકાર કહે છે—

વંધનમરણભયાઈ ।

દુઢાઈ તિવ્ઝાઈ નેઅ દુઝ્ઝાઈ ॥

દુઝ્ઝાણ દુહનિહાણ ।

પહુવયણાસાયણાકરણ ॥ ૧૫૪ ॥

અર્થ:—'વંધનમરણભયાઈ' એટલે વંધન, મૃત્યુ,
તથા સર્વ પ્રકારનાં ખંયરૂપી 'તિવ્ઝાઈ દુઢાઈ' એટલે
તીક્ષ્ણ દુઃખો પણ, અર્થાત્ તે વંધન આદિકનાં આકરાં
દુઃખો પણ 'નેઅ દુઝ્ઝાઈ' એટલે દુઃખરૂપ ગણાતાં ન-
થી, કેમકે તે દુઃખો ફક્ત સ્વલ્પ કાલપર્યંતજ મનુષ્યોને

भोगवचां पडे છે. પરંતુ ' પહુવચનાસાયણાકરણ ' એટલે પ્રમુખના વચનોની જે આસાતના કરવી તે, અર્થાત્ જિન-ભાષિત આગમોનાં વચનોથી વિપરીતપણે વર્તીને, એટલેકે જિનીજ્ઞાનો જે ભંગ કરવો તે ' દુઃસ્વાણ દુહનિહાણ ' એટલે સર્વ પ્રકારનાં દુઃસ્વોમાં પણ મહાદુઃસ્વનું નિધાન છે, અર્થાત્ તેના સરસ્વું વીજું કોઈ પણ દુઃસ્વ આ જગતમાં નથી, કેમકે જિનાજ્ઞાનો ભંગ કરવાથી પ્રાણીને અનંતા કાલસુધી આ અપાર ભવસાગરમાં ભટકવું પડે છે, અને ત્યાં નરક આદિકનાં અસહ્ય દુઃસ્વો સહન કરવાં પડે છે.

માવાર્થ:—વંધન, મરણ, તથા ભય આદિકનાં આકરાં દુઃસ્વો પણ દુઃસ્વ કહેવાતાં નથી, પરંતુ જિનવચનોની આસાતના કરવી, એ મોટામાં મોટું દુઃસ્વ છે, કેમકે તેથી અનંતા કાલસુધી નરકઆદિકનાં અસહ્ય દુઃસ્વો પ્રાણીને ભોગવવાં પડે છે. ॥ ૧૫૪ ॥

હવે ગ્રંથકાર જિનોક્ત વિધિપૂર્વક ધર્મકાર્ય કાવાને અસંમર્થ પણ પોતાના આત્માની નિંદા કરતાથકા કહે છે.

પહુવચણવિહિરહસ્સં ।

પાઝણ જાવ દોસણ અપ્પા ॥

એમ કહી ગ્રંથકારે પોતાની લઘુતા દર્શાવી છે. ॥૧૫૫॥

ભાવાર્થ:—પ્રભુના વચનોની વિધિનો સાર જાણીને જ્યારે હું મારા પોતાના આત્માસંબંધિ વિચાર કરું છું, ત્યારે મને એમ જણાય છે કે, આનંદ, કામદેવ આદિક મહાધીરપુરુષોએ જેવી રીતનું શ્રાવકપણું પાલ્યું છે, તેવું શ્રાવકપણું હું ક્યાંથી પાલી શકું? એટલેકે તેવું ઉત્તમ શ્રાવકપણું પાલવાને હું અસમર્થ છું. ॥ ૧૫૫ ॥

હવે ગ્રંથકાર જણાવે છે કે, તેવું ઉત્તમોત્તમ શ્રાવકપણું પાલવાને જોકે હું અસમર્થ છું, તોપણ શ્રીધીરપ્રભુનાં વચનોમુજબ ચાલવાનો મારો મનોરથ છે, તે હકીકત દર્શાવે છે—

જહ્વિ હુ ઉત્તમસાવય—

પયડીએ ચરણકરણ અસમર્થો ॥

તહ્વિ પહુન્યણકરણે ।

મળોરહો મઝ્ઝાં હિયયમ્મિ ॥૧૫૬॥

અર્થ:—‘જહ્વિ’ એટલે જોકે ‘હુ’ એટલે નિશ્ચયે કરીને ‘ઉત્તમસાવયપયડીએ’ એટલે ઉત્તમ શ્રાવકની પદવીઓ, અર્થાત્ આનંદ, કામદેવ આદિક ઉત્ત-

(૨૭૬)

મોત્તમ શ્રાવકોની પંક્તિમાં ' ચરણકરણ અસમર્થો ' એટલે ચડવાનું કાર્ય કરવાને હું અસમર્થ છું, અર્થાત્ તેઓના સંરક્ષું ઉત્તમ શ્રાવકપણું પાલવાને જોકે હું અસમર્થ છું, એટલે શક્તિવાન નથી, ' તદ્વિ ' એટલે તોપણ ' પહુવચનકરણે ' એટલે પ્રભુનું વચન કરવામાં, અર્થાત્ શ્રીમહાવીરપ્રભુના વચનમુજવ અનુસરીને ધર્મકાર્યો કરવામાં ' મજ્ઞ હિયમ્મિ ' એટલે મારા હૃદયમાં ' મળો-રહો ' એટલે મનોરથ છે, અર્થાત્ મારા અંતઃકરણમાં શુદ્ધ ભાવપૂર્વક એવી ઇચ્છા વર્તે છે કે, હું શ્રીમહાવીરપ્રભુના વચનોને અનુસરીને દરેક પ્રકારની ધર્મક્રિયા કરું.

માત્રાર્થ:—ગ્રંથકાર કહે છે કે, જોકે ઉત્તમ શ્રાવકોની પંક્તિએ ચડવાને હું અસમર્થ છું, તોપણ શ્રીમહાવીરપ્રભુના વચનોને અનુસરીને દરેક ધર્મકાર્યો કરવાનો મનોરથ મારા હૃદયમાં વર્તે છે. ॥ ૧૫૬ ॥

હવે ગ્રંથકાર છેવટે પોતાના મનનો અભિલાષ દર્શાવે છે—

તા પહુ પણમિઅ ચલણે ।

तुह वयणरयणग्रहणे ।

अइलोहो मज्झ हुज्ज सया ॥१५७॥

अर्थः—‘ ता ’ एटले तेटलामाटे, अर्थात् प्रभुवचनमुजव चालवानो मारो अभिलाष छे, ते हेतुथी ‘पहुचलणे ’ एटले प्रभुना चरणोने, अर्थात् श्रीमहावीरप्रभुना चरणकमलोने ‘ पणमिअ ’ एटले प्रणाम करीने, अर्थात् नमस्कार करीने ‘परमभावेण’ एटले परम भावे करीने, अर्थात् उत्कृष्टा मनोभिलाषे करीने ‘इकं पच्छेमि ’ एटले एकज वस्तुनी हुं प्रार्थना कहं छुं, अर्थात् एकज वावतनी हुं याचना कहं छुं, अने ते ए छे के, ‘ तुह वयणरयणग्रहणे ’ एटले तारां वचनोरूपी रत्नोनुं ग्रहण करवामां, अर्थात् हे प्रभु ! आपना आगमवचनोने अनुसरीने दरेक धर्मकार्यो करवामां ‘ सया ’ एटले हमेशां ‘ मज्झ ’ एटले मने ‘ अइलोहो हुज्ज ’ एटले अतिलोभ थाओ ? अर्थात् हमेशां ते वावतनीज मने अतिशय लालच थाओ ? ॥ १५७ ॥

भावार्थः—तेटलामाटे प्रभुना चरणकमलोने नमीने परम भावथी हुं एक एटलीज प्रार्थना कहं छुं के, प्रभु !

(૨૭૭)

.....રૂપી રત્નોને ગ્રહણ કરવામાં મને હમેશાં
અતિશય લોભ થાઓ ? એવી રીતની ગ્રંથકાર પોતાની
શુભ યાચના દર્શાવે છે. ॥ ૧૫૭ ॥

વળી પણ ગ્રંથકાર પોતાની લઘુતા પ્રગટ કરે છે—

इह मिथ्यवासनिक्लिष्ट—

भावओ गलिअगुरुविवेआणं ॥

અમ્હાણ કહ સુહાઈ ।

संभाविज्जन्ति सुमिणेवि ॥ ૧૫૮ ॥

અર્થ:— ‘ ઇહ ’ એટલે અહીંયાં, અર્થાત્ આ દુઃ-
યમ કાલરૂપી પાંચમા આરાનેવિષે ‘ મિત્થવાસનિક્લિષ્ટ-
ભાવઓ ’ એટલે મિથ્યાત્વની વાસનાથી ઉત્પન્ન થયેલા
અતિક્લિષ્ટ એવા ભાવથી, અર્થાત્ અનાદિકાલથી પ્રાપ્ત થ-
યેલું જે મિથ્યાત્વ, તેની વાસનાથી અતિશય દુષ્ટ થયેલા
એવા હૃદયગત અભિપ્રાયથી ‘ ગલિઅગુરુવિવેઆણં ’ એ-
ટલે નષ્ટ થયેલ છે, ઉત્કૃષ્ટ વિવેક જેઓનો, અર્થાત્ તત્ત્વ
અતત્ત્વના વિચારથી વિમુક્ત થયેલા એવા ‘ અમ્હાણ ’ એ-
ટલે અમોને ‘ સુમિણેવિ ’ એટલે સ્વપ્નમાં પણ, અર્થાત્
સાક્ષાત્ તો દૂર રહ્યું, પરંતુ સ્વમાવસ્થામાં પણ ‘ સુહાઈ ’

(૨૭૮)

एटले सुख, अर्थात् आत्मरमणतारूपी सुख 'कहू संभा-
विज्जंति' एटले क्यांथी संभवी शके ? अर्थात् अध्यात्म-
संबंधि उत्कृष्टं सुख मळी शकतुं नथी. ॥ १५८ ॥

भावार्थः—ग्रंथकार कहे छे के, आ पंचमकालमां
मिध्यात्वनी वासनाथी उत्पन्न थयेला अति क्लिष्ट परि-
णामे करीने जेओनो अति उत्तम विवेक नाश पामेलो
छे, एवा अमोने स्वप्नमां पण तात्विक सुख क्यांथी सं-
भवी शके ? ॥ १५८ ॥

હજુ પળ ગ્રંથકાર પોતાની લઘુતાજ દર્શાવતાથકા
કહે છે—

जं जीविअमित्तंपि हु ।

धरेमि नामं च सावयाणंपि ॥

तंपि पहु महाचुज्जं ।

इह विसमे दूसमे काले ॥ १५९ ॥

अर्थः—‘पहु’ एटले हे प्रभु ! ‘हु’ एटले नि-
श्चय करीने ‘जं’ एटले जे ‘जीविअमित्तंपि’ एट-
जीवितमात्र पण, अर्थात् देशविवेक-रूपी जीवितमात्रને
‘च’ एटले તેમજ વળી ‘સાવયાણંપિ નામં’ એટલે

परिभाविऊण एवं ।

तह सुगुरु करिज्ज अम्ह सामित्तं ॥
पहुसामग्गिसुजोगो ।

जह सहलं होइ मणुअत्तं ॥ १६० ॥

अर्थः—‘ सुगुरु ’ एटले हे सुगुरुजी ! अर्थात् पो-
ताना सुगुरुने उद्देशीने तेमने ग्रंथकार विनंति करे छे
के, हे गुरुमहाराज ! ‘ एवं परिभाविऊण ’ एटले एम
विचारीने, अर्थात् आ दुःपमकालमां जिनभापितधर्मनुं
दुर्लभपणुं ध्यानमां लेइने ‘ अम्ह सामित्तं ’ एटले अ-
मारुं स्वामिपणुं, अर्थात् अमारापर सनाथपणुं ‘ तह क-
रिज्ज ’ एटले तेवी रीते करो ? अर्थात् अमोने एवी री-
तना शुद्ध जिनभापित धर्ममार्गपर चडावो के, ‘ जह ’
एटले जेथी करीने ‘ पहुसामग्गिसुजोगो ’ एटले श्रीवी-
तरागप्रभुने मळवानी सामग्रीनो उत्तम संयोग, अर्थात्
मोक्षसुख मेळववानी संयमरूपी सामग्रीनो उत्तम संयोग
मळे, तेमज ‘ मणुअत्तं सहलं होइ ’ एटले मनुष्यपणुं स-
फल थाय, अर्थात् मारो आ मनुष्यजन्म पण सकल
थाय, एवुं सनाथपणुं आय अमारापर धारण करो ?

(२८१)

भावार्थः—ग्रंथकार विनंति करे छे के, हे शुभम
हाराज ! एम विचारीने आप अमारापर एतुं सनायप
करो ? के जेथी श्रीवीतसवममुने भलवानी सामग्रीने
मने उत्तम योग मळे, तथा मारो आ मनुष्य जन्म पण
सफल थाय. ॥ १६० ॥

हवे ग्रंथकार पोतातुं नाम प्रकाशताप्रका ग्रंथनी स
मामिपूर्वक भव्यजनोने उपदेश आपे छे—

एवं भंडारिअनेमि—

चंदरइआओ कइवि गाहाओ ॥

विहिमगरया भवा ।

पढंतु जागंतु जंतु सिव ॥ १६१ ॥

अर्थः—‘ एवं ’ एटले एवी रीते ‘ भंडारिअनेमि
चंदरइआओ ’ एटले भंडारि नेमिचंद्रजीए रचेली ‘ क
इवि गाहाओ ’ एटले केटलीक गाथाओने, अर्थात् अ
एकसोने एकसठ गाथाओना समूहहूनी पट्टिशतकनाम
नाग्रंथने ‘ विहिमगरया भवा ’ एटले विविमार्गना
आसक्त अवैला भव्य लोको, अर्थात् जिनमापित अति-
धर्ममार्गनी शुद्ध विधिंतु आचरण कर-

વામાં તત્પર થયેલા એવા ભવ્ય મનુષ્યો ' પઢંતુ ' એટલે પઢન કરો, અર્થાત્ આ ગ્રંથનો પાઠ કરો ? તેમજ ' જાણંતુ ' એટલે આ ગ્રંથનું જાણપણું કરો ? અર્થાત્ આ ગ્રંથના ઉત્તમ રહસ્યને હૃદયમાં ધારણ કરો ? અને તેમ કરીને ' સિવં જંતુ ' એટલે મોક્ષે જાઓ ? અર્થાત્ અક્ષય અને સદાનંદમય પૃથું મોક્ષમુખ મેળવો ? ॥ ૧૬૧ ॥

ભાવાર્થ:—૧૧ી રીતે સજન મંડારીના પુત્ર, તથા શ્રોજિનેશ્વરસૂરિના પિતા, અને મંડારિક ગોત્રને ધારણ કરનારા એવા શ્રીનિમિત્તંદ્રજી શ્રાવકે રચેલા આ એકસો ને એકસઠ ગાયારૂપ પટ્ટિશતક નામના ગ્રંથને શ્રીવીતરાગ પ્રભુએ પ્રકાશેલા વિધિમાર્ગમાં તત્પર એવા ભવ્ય જીવો સૂત્રથકી બળો, અને તેના અર્થનું જ્ઞાન મેળવી જાણકાર થાઓ, અને ૧૧ી રીતે સૂત્ર તથા અર્થ, વચ્ચેનો અભ્યાસ કરી નિરુપદ્રવ મોક્ષ પામો. આ ગ્રંથ મળ્ણાર્થી તથા તેનો અર્થ સમ્યક્ પ્રકારે જાણવાથી નિશ્ચલ સમ્યક્ત્વ થાય છે, અને નિશ્ચલ સમ્યક્ત્વથી ક્ષાયિક જ્ઞાન ચારિત્ર થાય છે, અને તે ક્ષાયિક જ્ઞાન ચારિત્રથી અનુક્રમે વાંછિત અર્થની સિદ્ધિ થાય છે, અને તે વાંછિત અર્થ, એટલે ભવ્યજીવોને મોક્ષની પ્રાપ્તિ જાણવી વળી